

Vår ref: 22/5801-3

Deres ref:

Dato: 20.06.2022

Høringsuttalelse fra Kulturrådet - forskrift for produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier

Avsender for vedlagte høringsuttalelse, vedtatt 15.06.2022, er Kulturrådet og underliggende Faglig utvalg for tidsskrift og kritikk.

Innlemmet i høringsuttalelsen er den Kulturrådet leverte i 2012 – sist denne forskriften ble endret. Kulturrådet oppfatter det relevant å minne om denne uttalelse, som bakteppe for den som leveres nå.

Med hilsen

Agnes Kroepelien

seksjonsleder

Rolf Engelsen

seniorrådgiver

Godkjent og ekspedert elektronisk

Til:
Fra: Rolf Engelsen
Referanse: 22/5411-5
Dato: 15.05.2022
Kopi

Høringsuttalelse - forskrift om produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier

Kulturrådet og dets underliggende utvalg, Faglig utvalg for tidsskrift og kritikk, takker for muligheten for å bli hørt i anledning forskrift om produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier.

I høringssvaret vil vi belyse hvorfor vi mener at det i forlengelsen av Mediemangfoldsutvalgets arbeid er behov for å se nærmere på vilkårene for kulturtidsskrifter i bred forstand.

Innspillet retter seg altså ikke først og fremst mot ordlyden i forskriften. Grunnlagsarbeidet for forskriften er snarere en påminnelse for oss om at tidsskrift og kritikk er en sentral del av det norske mediemangfoldet. Det fremstår uheldig at tidsskrift og kritikk ved sin plassering under Norsk kulturråd synes å falle utenfor mediepolitikkenes overordnede og strategisk tenkning for å sikre og styrke et slikt mangfold.

I forskriften er det foreslått å endre kriteriene for hva som regnes som støtteverdige nasjonale nummer to-aviser. Kulturrådet anser dette som positivt og mener det bør kunne omfatte kulturtidsskrift som også publiserer løpende journalistisk stoff på nett, inkludert ikke bare de tradisjonelle kunstdisiplinære tidsskriftene, men også tidsskrift som springer ut fra en viss subkultur eller minoritetsmiljøer.

Overordnet mener vi likevel at det er avgjørende for denne delen av norsk offentlighet at det gjøres en tilsvarende vurdering av tidsskriftsområdet, hvor mandatet kan ha liknende utgangspunkt som Mediemangfoldsutvalget hadde: Å drøfte hvordan statens økonomiske virkemidler, best kan benyttes for å stimulere til et fortsatt mediemangfold i Norge også innen dette området.

Utgangspunkt

Kulturrådet forvalter tilskuddsordningen tidsskrift og kritikk. Av formålet med ordningen framkommer at hensikten er å styrke og utvide den offentlige yrings- og refleksjonskulturen gjennom de uavhengige tidsskriftene og kritikken som skapes og utøves i ulike sjangre, formater og formidlingsformer. Ordningen skal stimulere til tenkning og diskusjon om kunst- og kulturpraksiser, fagforståelser og kulturpolitiske rammevilkår for kunstutøvelse. Ordningen skal bidra til en mangfoldig debatt og samtale om kunst og kultur. Den legger vekt på kvalitet og på å legge til rette for at flere stemmer deltar i det offentlige ordskiftet.

Kulturtidsskriftene som kvalifiserer til tilskudd i ordningen publiserer redaksjonelt innhold på ulike plattformer og i ulike formater. En konsekvens av lettere tilgang på relevante medieteknologier og digitalisering er økt tilpasning til publikummets endrede brukervaner: tidsskriftene når flere lesere og lyttere med en bredere palett av redaksjonelle sjangre og produkter.

En særlig og påfallende tendens som følger av den digitale omstillingen, er kulturtidsskriftenes evne og vilje til å produsere kulturjournalistikk som forholder seg til det løpende nyhets- og aktualitetsbilde. Dette gjelder både heldigitale plattformer og kulturtidsskrifter som utkommer på både papir og nett.

Disse forholdene tangerer årsaken til at forskrift om produksjonstilskudd for nyhets- og aktualitetsmedier nå justeres. Med bakgrunn i Grunnlovens infrastrukturkrav er det svært viktig for Kulturrådet å påpeke kulturtidsskriftenes rolle og betydning som bidragsyter til en kunnskapsbasert opplyst offentlighet og som tilrettelegger for kulturdebatter som i stadig større grad preger samfunnsdebatten.

Kulturtidsskriftene fremmer mediemangfold

Et utgangspunkt for mandatet til Mediemangfoldsutvalget var nettopp implikasjonene av digitalisering og innføring av nye teknologier i medieøkonomien. I dag vet vi mer om påvirkningen globale aktører og nye sosiale medieplattformer har på publikummets medievaner – og i særdeleshet måten det påvirker debattkulturen og ytringsklimaet.

En konsekvens av at kulturtidsskriftene ikke var en del av mandatet til Mediemangfoldsutvalget er, etter Kulturrådets oppfatning, at det offentlige kunnskapsgrunnlaget for kartlegging av mediemangfoldet, ikke er komplett. Dette er spesielt beklagelig i en tid hvor kulturelt mangfold, i alle dets betydninger og fasetter, er en ledende kulturpolitisk målsetting og høyt rangert i de offentlige debattene om demokrati, deltagelse og ytringsfrihet.

En adekvat forståelse av mangfolds begrepet er dynamisk: det påvirkes av debattene, hvem som slipper til med sine erfaringer og synspunkter – og ikke minst: at noen påser at mangfoldet gjør seg gjeldende i alle ledd av det som utgjør kunst- og kulturtilbudet: produksjon, formidling og publikumsopplutning. Porteføljen i Kulturrådets ordning for tidsskrift og kritikk er en sterk bidragsyter til at nettopp dette vilkåret i Grunnlovens infrastrukturkrav ivaretas.

Et vesentlig bakteppe for å forstå kulturtidsskriftenes nåtidige relevans er svekkelsen av kulturjournalistikk i nasjonale nyhets- og aktualitetsmedier. En av de kanskje mest inngripende konsekvensene av den digitale medieomstillingen var nedleggelse eller vesentlig svekkelse av kulturelledende redaksjonene i de landsdekkende mediene. Konkret innebar dette både mindre maktkritisk og undersøkende kulturjournalistikk, en svekkelse av fagspesifikke redaksjonelle miljøer som kan analysere og kommentere tendenser i kunst og kulturfeltene - og færre anmeldelser og kritikker av produksjoner i ulike fagområder landet rundt. Selv om dette bilde er noe endret til det bedre, er det Kulturrådets oppfatning at den kritiske offentlige refleksjonen om kunst og kultur, på strukturelt nivå, er svekket.

Kulturrådet minner for øvrig om sin høringsuttalelse forrige gang denne forskriften ble endret (2012). I kjølvannet av denne høringsrunden ble ukeavisene flyttet over til pressestøtten i Medietilsynet.

Kulturrådet velger å legge ved foreliggende høringsuttalelsen, den Norsk kulturråd leverte i 2012, sammen med evalueringen *I skvis mellom bok og avis*, da enkelte av vurderingene fortsatt har relevans.

Kulturkritikk og ytringsklima

En bredt anlagt og åpen kulturkritikk er avgjørende for demokratisk deltagelse og for at kunst- og kulturlivet oppfattes relevant i samfunnsutviklingen.

Kulturlivet har en vei å gå når det gjelder å reflektere kompleksiteten i samfunnets demografiske og kulturelle sammensetning. Flere minoritetsgrupper opplever ikke at kulturtilbudet er til for dem, og kulturdebattene preges av stemmer som både innehar kunnskapsmessige forutsetninger og som samtidig behersker de språklige kodene som gir gehør.

I utredningen *Kulturtidsskriftene* (Paul Bjerke og Lars J Halvorsen- red.) som Kulturrådet utga i 2018, beskrives hvordan tidsskriftredaksjonene historisk har tjent som fagmiljøer for rekruttering og fostring av kritikere og skribenter. Mange er fagpersoner som senere har blitt viktige skribenter i dagspressen. Særlig vektlegges hvordan disse miljøene oppstår i ulike minoritetskulturer (subkulturer). Slik Faglig utvalg for tidsskrift og kritikk forstår porteføljen i ordningen de forvalter, er denne beskrivelsen høyst gyldig også i dag.

To nye og åpenbare tendenser i det offentlige ordskifte om kunst og kultur er at det har fått større oppmerksomhet – men samtidig, at klimaet for bred deltagelse og frie ytringer er tilspisset og oppleves ekskluderende og krevende og delta i. Kulturrådet mener det er særlig viktig i dette situasjonsbilde å forstå bredden av mediefaglige bidragsytere til at oppmerksomheten og omfanget av kulturdebatt kan fortsette uten at det går på bekostning av bred deltagelse og frie ytringer.

Et helhetlig blikk på den offentlige mediestøtten

Faglig utvalg for tidsskrift og kritikk og Kulturrådet framhever i denne høringsuttalelsen betydningen av å ha et helhetlig og sammensatt blikk på den offentlige mediestøtten. Den omtalte utredningen *Kulturtidsskriftene* og Kulturrådets oppdaterte undersøkelser dokumenterer at kulturtidsskriftene er underfinansiert og at de befinner seg i markeder som er for små til å være bærekraftig. Kulturrådets evne til å bidra til at kulturtidsskriftene styrkes handler også om at ulike fagområder i kulturlivet, og ulike geografiske områder der kunstnere- og kulturarbeidere virker, ikke har dekning fra kulturmedier eller tidsskrift. Dette innebærer en faglig og demokratisk utfordring.

Kulturrådet vil med denne høringen særlig påpeke vekselvirkningen mellom ulike typer mediestøtte. Vi har ønsket å beskrive at kulturtidsskriftene i Kulturrådets portefølje representerer fag- og kunstkapsmiljøer som publiserer egenproduserte og sjangertypiske fordypningstekster, anmeldelser og kommentarer som i stor grad tilflyter eller understøtter de nasjonale redaksjonelle miljøene – i tillegg til egenverdien de har i de spesifikke kunst- og kultursektorene. Kulturrådet ønsker å styrke kulturtidsskriftenes og kritikken betydning og nedslag, men det forutsetter romsligere budsjettammer.

Samtidig, og svært gledelig, har vi påpekt tendensen til at flere kulturtidsskrift med sine faglige forutsetninger publiserer kulturjournalistikk på sine respektive nettplattformer. Vi registrerer at dette også får konsekvenser for hvem som får tilskudd over Medietilsynets ordning for pressestøtte. Vi

har ønsket å gjøre oppmerksom på at denne tendensen trolig vil øke i omfang, også om vilkårene for pressestøtte endres slik høringsnotatet beskriver.

NORSK KULTURRÅD
Arts Council Norway

Kulturdepartementet
Pb 8030 Dep
0030 OSLO

Ref.

Vår ref.

Dato

12/02861-3 - AVE

23.05.2012

Høringssvar - Utkast til forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier

Norsk kulturråd oversender herved høringssvar på *Utkast til forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier*.

Med hilsen

Anne Aasheim (sign.)
direktør

Arne Vestbø (sign.)
konst. seksjonssjef

Vedlegg: Høringssvar
Rapporten "I skvis mellom bok og avis"

Høringssvar “Utkast til forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier”

Norsk kulturråd avgir med dette høringssvar på “Utkast til forskrift om produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier”. Kulturrådet vil i stor grad uttrykke støtte til utkastet, som vi mener vil kunne føre til at produksjonstilskudd til nyhets- og aktualitetsmedier (heretter kalt “pressestøtten”) vil treffe bedre med å oppnå de grunnleggende mediepolitiske mål. Å få på plass en plattformuavhengig støtteordning er naturlig sett i lys av den teknologiske utviklingen.

Utover dette vil høringssvaret i det følgende konsentrere seg om to punkter. Det første punktet gjelder en konstatering av at forslaget innebærer at de riksdekkende ukeavisene som inntil nå har søkt Kulturrådets produksjonsstøtteordning for ukeaviser nå vil kunne søke pressestøtte fra Medietilsynet i stedet for. Det andre punktet gjelder forslag om å inkludere en tilskuddskategori for særlig betydningsfulle aviser og å innlemme nynorskandel som et fordelingskriterium i pressestøtten.

Inkludering av riksdekkende ukeaviser i pressestøtten

Ved å endre kravet om geografisk avgrensning for aviser med ukentlig utgivelsesfrekvens på papir, vil nå de riksdekkende ukeavisene også kunne søke ordinær pressestøtte. I forskriftutkastets § 1 foreslås følgende formulering i siste setning: “Medier som mottar andre former for driftsstøtte over Kulturdepartementets budsjett, kan ikke motta tilskudd etter denne forskriften.” Norsk kulturråd synes dette er en naturlig avgrensning, som også må gjelde motsatt vei. Siden retningslinjene for ukeavisstøtten under Kulturrådet og det foreslåtte utkastet i praksis vil åpne for søknader fra de samme mediene, og siden pressestøtten utvilsomt må anses som den primære mediepolitiske statlige støtteordning, vil konsekvensen av dette være at rådet avvikler sin ukeavisordning.

På denne bakgrunn minner vi om at Norsk kulturråd i R3/2011 fattet et vedtak der det “anbefaler at tilskuddsordningen for *ukeaviser* løftes ut av Kulturrådets portefølje og legges til Medietilsynet”. Beslutningen kom på bakgrunn av erfaring med støtte til ukeaviser over flere år, og var blant annet begrunnet i argumenter som fremkom i rapporten *I skvis mellom bok og avis*, som også ble behandlet i dette rådsmøtet (her vedlagt). Rapporten ble bestilt av rådet selv etter at Mediestøtteutvalget i NOU 2010: 14: *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt* skrev om Kulturrådets støtteordning at det ”på sikt kan (...) vurderes om støtte til enkelte periodiske publikasjoner kan samordnes med dagens nummer to-aviser og administreres av Medietilsynet” (s. 101). Utvalget anbefalte imidlertid at det først ble gjennomført en evaluering av dagens ordning. Med den nevnte rapporten har Kulturrådet gjennomført en slik evaluering, og konkluderte altså med et vedtak der man ber Medietilsynet overtar forvaltningsansvaret for de riksdekkende ukeavisene. At nå selve pressestøtten er foreslått endret slik at denne type publikasjoner kan inkluderes der, synes derfor på alle måter naturlig. Støtten til relativt sett like aviser bør samles på ett sted.

For ordens skyld bemerker rådet at da det i statsbudsjettet for 2007 fikk ansvar for den tidligere posten ”Ymse publikasjoner”, var posten plassert under kapittel 335 Pressestøtte, post 76. I statsbudsjettet for 2008 ble imidlertid post 76 plassert sammen med tidsskriftene under kap.326 (Språk-, litteratur- og bibliotekformål), post 55 Norsk kulturfond. Avsetningen var gitt betegnelsen ”Tidsskrift/ymse publikasjoner”. Senere har Norsk kulturråd gitt avsetningen navnet ”Periodiske publikasjoner”. Periodiske publikasjoner er altså delt i to underkategorier: ukeaviser og månedsaviser/kulturtidsskrift. De publikasjonene som fikk støtte over posten “Ymse publikasjoner” er ikke ensbetydende med de samme som i dag søker om støtte fra ukeavisordningen. Til søknadsrunden for 2012 søkte sju aviser om tilskudd fra “Støtteordningen for ukeaviser”, og samlet søknadssum var 32,5 millioner kroner. Samlet

tilskudd er på kr 16,052 mill. Fire aviser fikk tilslag på søknad om støtte, mens tre fikk avslag. Av disse tre fikk to utfasingsstøtte (nedtrapping av tilskuddet over to år). Det er altså denne støtteordningen for ukeaviser som blir overflødig dersom det blir besluttet en ny forskrift for pressestøtten i tråd med det foreslåtte utkastet. Støtteordningen for kulturtidsskrift/månedsaviser bør forbli under Kulturrådets portefølje.

Forslag om å inkludere en tilskuddskategori for særskilt betydningsfulle aviser og å innlemme nynorskandel som fordelingskriterium

I høringsnotatet foreslår departementet at kategorien “Riksdekkende meningsbærende aviser” utgår fra pressestøtten. Kulturrådet er enig i at det har vært en svakhet ved denne kategorien at den i praksis har vært lukket for at nye medier kan komme inn. I utgangspunktet sikrer departementet muligheten for å yte tilskudd til de inntil nå såkalte meningsbærende avisene gjennom i utkastets formålsparagraf (§ 1) å slå fast at pressestøttens formål er også å sørge for at det finnes “alternativer til de ledende mediene i større markeder”. I § 4, punkt 2 avgrenses denne kategorien, når det står at støtten skal gå til medium som “inneholder et bredt tilbud av nyhets-, aktualitets- og debattstoff fra ulike samfunnsområder” og “ikke til medium som i all hovedsak inneholder stoff om ett eller noen få samfunnsområder, eller som i hovedsak inneholder stoff vinklet ut fra en spesiell faglig, politisk, ideologisk, religiøs eller etnisk bakgrunn”. I kommentarene til utkastet sies det videre at eventuell bortfall av støtte til riksdekkende meningsbærende aviser vil kunne kompenseres for gjennom å øke Oslo-satsen for nummer to-aviser.

Det er etter Kulturrådets mening betenkelig å avvikle støtten til riksdekkende meningsbærende aviser ved å øke satsen knyttet til redaksjonens geografiske tilhørighet. Slik vil man i praksis stenge for initiativ som kan tenkes å komme fra andre steder av landet, noe som i seg selv kan være viktig for å ivareta et mediemangfold. Uavhengig av dette bør det opprettholdes en særskilt kategori for riksdekkende aviser, der det ikke utelukkende brukes kvantitative utregningsmetoder. Det bør være en mulighet å yte ekstra statlig tilskudd i tillegg til de mer standardiserte utregningene, der en vurdering av et mediums betydning i og for offentligheten legges til grunn. Det er en kjensgjerning at Medietilsynet vil komme opp i mange innholdsmessige avveininger ved fortolkningen av hele § 4 i utkastet, noe som betyr at det her uansett vil bli skjønnsmessige vurderinger som må legges til grunn for om et medium kvalifiserer for pressestøtte eller ikke. Kulturrådets erfaring er at dette er vurderinger som lar seg gjøre, og at det derfor også kan inkluderes en type vurdering som her foreslått. I arbeidet med et slikt revidert utkast burde Kulturdepartementet også foreta en konsekvensanalyse av hvilke følger en overføring til ordinær pressestøtte ville få for de riksdekkende ukeavisene, noe som mangler i høringsnotatet som er sendt ut. Som vi var inne på ovenfor, er det en kjensgjerning at disse publikasjonene får mindre tilskudd enn de i søknadene viser at de har behov for, og som rene kvantitative kriterier muligens ikke kan ta høyde for.

Videre mener Norsk kulturråd det bør innlemmes et fordelingskriterium i forskriften som omhandler nynorskandel. Mediepolitikken og språkpolitikken må ses i sammenheng, og den nynorske pressen er essensiell for å sikre et språklig mangfold i den norske offentligheten. Det er hevet over tvil at nynorskpublikasjoner har særlige utfordringer i markedet, spesielt på riksdekkende nivå, og departementet bør derfor utarbeide et fordelingskriterium som gjør at aviser som skrives og redigeres på nynorsk kan få ekstra statstilskudd.

NORSK KULTURRÅD

«I skvis mellom bok og avis»

- en gjennomgang av Norsk kulturråds forvaltningsoppgaver knyttet til periodiske publikasjoner

av Arne Vestbø

Forord	3
Innledning	4
1. Beskrivelse av Norsk kulturråd og dagens tilskuddsordninger til periodiske publikasjoner .	7
Budsjettavsetningen til «Periodiske publikasjoner»	8
Støtte til tidsskrift og månedsaviser	10
Støtte til ukeaviser	11
Søknadsprosessen	11
Andre relaterte støtteordninger hos Norsk kulturråd	14
Tilskudd til minoritetstidsskrift	14
Støtteordningen til barne- og ungdomsblader	15
Tilskudd til fagtidsskrift innenfor kunstrområdene	16
Budsjettavsetningen «Rom for kunst»	18
Innkjøpsordningen for sakprosa	18
2. Støtteordningene i historisk kontekst	20
Indirekte støtte: momsfristak for utvalgte publikasjoner	20
Direkte tilskudd til tidsskrift	21
Direkte tilskudd til måneds- og ukeaviser	23
3. Om begrepet «periodisk publikasjon» og begrunnelsene for statlig støtte	27
Første variabel: Utgivelsesfrekvens	27
Andre variabel: Innhold	30
4. Konkluderende bemerkninger: Kulturpolitisk eller mediepolitisk støtte?	37
Kilder	41

Forord

På de følgende sidene vil jeg foreta en gjennomgang av Norsk kulturråds forvaltningsoppgaver knyttet til periodiske publikasjoner. Undertegnede jobber som rådgiver i litteraturseksjonen i Norsk kulturråd, og hadde fra september 2007 – desember 2010 det administrative ansvaret for budsjettavsetningen som etter hvert fikk navnet «periodiske publikasjoner». Det foreliggende arbeidet er med andre ord å anse som en faglig rapport fra et administrativt ståsted internt i Kulturrådets korridorer. Jeg har likevel bestrebet meg på å løfte blikket og frigjøre meg mest mulig fra å tenke ut nye løsninger til konkrete retningslinjer og smarte tiltak på kort sikt. Noe av ambisjonen med dokumentet er at det skal være et kunnskapsgrunnlag i det videre arbeidet som går dypere, lengre og bredere enn det notatsjangeren som oftest har plass til.

I løpet av til sammen to måneder har jeg fordypet meg i møtereferater, gamle og nye retningslinjer, interne notater, årsmeldinger, høringsuttalelser, offentlige utredninger, ulike kulturpolitiske og mediepolitiske dokumenter samt flere mediehistoriske og medieteoretiske verk. Jeg har helt bevisst ikke foretatt intervjuer med råds- og utvalgsmedlemmer, for å sikre en faglig fundert uavhengighet fra de holdninger som eventuelt måtte finnes blant dem som skal beslutte mulige endringer og gjøre vurderinger på bakgrunn av det arbeidet som her foreligger.

Det ferdige resultatet er fullt og helt mitt ansvar, men jeg har hatt god hjelp fra flere i løpet av prosessen, både internt i Kulturrådet og eksternt i mediemiljøet. I særlig grad vil jeg takke Yngvar Kjus, seniorrådgiver i Kulturrådets FoU-seksjon, som har gitt meg uvurderlig oppfølging gjennom hele prosessen.

Oslo, 29. april 2011

Arne Vestbø

Innledning

Norsk kulturråd har bestilt denne gjennomgangen for å få et bredere kunnskapsgrunnlag i det videre forvaltningsarbeidet med støtteordningene for periodiske publikasjoner. Bakgrunnen for bestillingen kan sammenfattes i tre overgripende punkter: For det første har Norsk kulturråds økte forvaltningsansvar de siste årene skapt et behov for å få en grundig beskrivelse av hvilke støtteordninger til periodiske publikasjoner det nå er som inngår i Kulturrådets portefølje og hva det er som inkluderes i det overordnede begrepet «periodiske publikasjoner». For det andre bør det klargjøres hva som er begrunnelsene for at disse støtteordningene i det hele tatt finnes, og foretas en begynnende vurdering av om dagens støtteordninger fremdeles kan legitimeres i og følger opp disse begrunnelsene. For det tredje har den digitale utviklingen i mediefeltet og samfunnet for øvrig gjort det nødvendig å diskutere hvilke løsninger som best ivaretar eventuelle behov for statsstøtte også i framtiden.

Disse tre punktene viser at det først og fremst er eksterne forhold som har skapt behovet for dette dokumentet, og ikke en innholdsmessig utvikling i de periodiske publikasjonene som sådan. Ofte kan en naturlig utvikling innen kunstfeltene fordre en omlegging eller etablering av en ny støtteordning. Men tvert imot er de periodiske publikasjonene det her er snakk om, i stor grad kjennetegnet av stabilitet, i hvert fall på overflaten. Et tidsskrift eller en ukeavis fra 1790 vil på mange måter minne om et tidsskrift eller en ukeavis av i dag.

Denne stabiliteten har på et vis vært hemmende for de periodiske publikasjonene. For mens bøker på den ene siden og aviser på den andre stadig blir viet oppmerksomhet i offentlige utredninger og i forskningsarbeider, har det sjelden vært slik at disse publikasjonene blir sett nærmere på. I det siste større aktuelle arbeidet på området, Mediestøtteutvalgets rapport *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt* (NOU 2010:14), som ble lagt fram i desember 2010, er det for eksempel ikke skrevet noe om tidsskrift og kun noen få avsnitt om ukeaviser. Mediestøtteutvalget ble oppnevnt av Kulturdepartementet for å foreta en helhetlig vurdering av bruk av økonomiske virkemidler på medieområdet, og burde derfor også ha sett på ulike støtteordninger til tidsskrift, noe Norsk kulturråd påpeker i sin høringsuttalelse om

utredningen.¹ Utelatelsen peker på en interessant problemstilling for hva som skal regnes inn under mediefeltet, og hvor skjæringspunktet mellom ulike støtteordninger skal gå.

Én grunn til at Mediestøtteutvalget ikke går i særlig grad inn på denne delen av mediefeltet, kan være at de periodiske publikasjonene som får støtte fra Norsk kulturråd, i liten grad inngår i større mediehus og foreløpig ikke har samme grad av konvergens som for eksempel dagspressen har. Både nasjonalt, regionalt og lokalt finner vi store medieforetak som produserer stoff for både papir, nett og TV. Men i all hovedsak vil de fleste ukeaviser, månedsaviser og tidsskrifter være papirmedier. Og selv om de fleste har nettsider, er disse ikke prioritert, verken økonomisk eller innholdsmessig. Det eksklusive stoffet er på papir. Ikke overraskende skjer det imidlertid en utvikling også på denne fronten. Samtidig som jeg gikk inn i den avsluttende fasen av arbeidet med dette dokumentet, skrev Morgenbladets ansvarlige redaktør Alf van der Hagen om en planlagt lansering av en iPad-utgave for avisens papirabbonnenter, der han kritiserte statens momspolitik på området, som innebærer at denne digitale utgaven blir belagt med moms, mens papirutgaven ikke blir det. Men mest interessant i denne sammenhengen er likevel det van der Hagen skriver om innholdet i den planlagte iPad-utgaven: «Vi tilpasser ikke avisens innhold til ny teknologi. Inntil videre bruker vi teknologien til å distribuere det samme innholdet og gjøre lesningen lettere.»² Med disse ordene argumenter Morgenbladets redaktør for styrken i å være en redigert avis. Et interessant spørsmål er om det går an å foreta en én-til-én overføring av innholdet fra papir til pad, og om dette bare har fordeler. Svaret er ikke nødvendigvis enkelt.

Denne gjennomgangen er bygget opp som følger: I første del av dokumentet vil jeg gi en beskrivelse av Norsk kulturråd og de av rådets støtteordninger som på en eller annen måte har forbindelse til periodiske publikasjoner. I andre del tar jeg for meg historikken til periodiske publikasjoner, med særlig fokus på hvordan statlige støtteordninger har forholdt seg til publikasjonene. I tredje del går jeg dypere inn i selve begrepet «periodiske publikasjoner», og ser nærmere på hvordan de to variablene utgivelsesfrekvens og innhold kan være med på å snevre inn hvilke periodiske publikasjoner det er snakk om i denne sammenhengen. I siste del drøfter jeg de forskjellige begrunnelsene for at visse typer periodiske publikasjoner er prioritert for støtte fra statlig hold. I denne siste delen vil jeg også komme med noen

---

¹ Høringsuttalelse fra Norsk kulturråd til Kulturdepartementet:
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/hoeringer/hoeringsdok/2011/horing--nou-201014-lett-a-komme-til-orde/Horingsuttalelser.html?id=630878>

² Morgenbladet, 1. april 2011

overordnede tanker om hvordan Kulturrådet og staten bør forvalte sitt ansvar. Mindre forslag til tiltak og endringer er skrevet inn fortløpende i teksten der de naturlig hører hjemme.

1. Beskrivelse av Norsk kulturråd og dagens tilskuddsordninger til periodiske publikasjoner

Norsk kulturråd ble opprettet i 1965 og har siden starten hatt som hovedoppgave å forvalte Norsk kulturfond, hvis størrelse fastsettes i statsbudsjettet fra år til år. I 2011 er kulturfondet på 511,9 mill. kroner. Formålet med Norsk kulturfond er «å stimulere skapende åndsliv i litteratur og kunst, verne vår norske kulturarv og virke for at flest mulig skal få del i kulturgodene.»³ Rådets ansvar er å fordele «fondets midler til kunst- og kulturtiltak ut fra et faglig og kunstnerisk skjønn i samsvar med fondets formål». Avgjørelsene skal altså først og fremst fattes på et faglig, og ikke et politisk, grunnlag.

I 2011 lyses det ut midler fra fondet til ulike tiltak innenfor kunstområdene litteratur, musikk, billedkunst og kunsthåndverk, scenekunst og kulturvern, i tillegg til egne satsningsområder knyttet til barn og unge og rom for kunst. Forenklet kan man si at Kulturrådet har støtteordninger for alle de tradisjonelle kunstområdene, bortsett fra film. I tillegg til å ha ansvar for fordelingen av fondsmidlene og andre lignende forvaltningsoppgaver delegert av Kulturdepartementet, er Kulturrådet et rådgivende organ for staten og det offentlige i kulturspørsmål og tar initiativ til forsøks- og utredningsvirksomhet på kulturområdet der rådet finner at det trengs en særskilt innsats.

Norsk kulturråd er på samme tid to størrelser. For det første er Norsk kulturråd et kollegialt organ bestående av 10 medlemmer, som er oppnevnt av Kulturdepartementet ut fra sin kunst- og kulturfaglige bakgrunn. Dette rådet delegerer oppgaver til fagutvalg, underutvalg og administrasjon, men har det overordnede ansvaret for alt som har med rådets arbeid å gjøre, og i særskilt grad søknadene om støtte fra Norsk kulturfond. Opprinnelig hadde rådet en liten administrasjon ledet av en direktør, og denne administrasjonen hadde som oppgave å være sekretariat for rådet i saksbehandlingen av søknader til Kulturfondet og i andre løpende saker som angikk forvaltningen av fondet.

Men i årenes løp har denne administrasjonen fått stadig flere oppgaver som ikke bare har med rådskollegiet og forvaltningen av fondsmidler å gjøre, og dermed har den andre størrelsen Norsk kulturråd vokst fram. I 2011 er Norsk kulturråds administrasjon en enhet på rundt 100

---

³ Forskriften for Norsk kulturfond er tilgjengelig på http://www.kulturrad.no/om_oss/forskrifter/

ansatte, som ledes av en direktør som rapporterer til Kulturdepartementet. Her inngår også tidligere ABM-utviklings oppgaver på museums- og arkivfeltet, sekretariatsoppgavene knyttet til Den kulturelle skolesekken og forvaltningsoppgavene knyttet til Statens Kunstnerstipend og Fond for lyd og bilde. De to sistnevnte organene har for eksempel begge egne styrer, som er helt uavhengige av kollegiet Norsk kulturråd. I tillegg har Kulturrådets administrasjon en egen forsknings- og utviklingsavdeling og er nasjonalt kontaktpunkt for EUs kulturprogram.

Kulturdepartementet har varslet en nødvendig avklaring av forholdet mellom de to størrelsene Norsk kulturråd i løpet av nærmeste framtid: Hva skal være det kollegiale organets oppgaver der administrasjonen har en sekretariatsfunksjon, og når skal administrasjonen ha en mer selvstendig rolle? Støtteordningene til periodiske publikasjoner hører imidlertid til under litteraturavsetningen i Norsk kulturfond, og er dermed utvilsomt det kollegiale organet Norsk kulturråds ansvarsområde.

Budsjettavsetningen til «Periodiske publikasjoner»

Norsk kulturråd vedtok i første rådsmøte i 2011 et fordelingsbudsjett der budsjettavsetningen til periodiske publikasjoner ble satt til kr 23,6 mill, i underkant av 5 % av kulturfondets totale størrelse. Så sent som i 2004 var avsetningen til det som da bare gjaldt kulturtidsskriftene på kr 2,798 mill, rundt 1,5 % av fondet. Det har med andre ord vært en markant økning de siste årene. Den største grunnen til dette er at rådet i 2007 overtok ansvaret for å gi tilskudd til det som tidligere ble kalt «Ymse publikasjoner» i statsbudsjettet. Størstedelen av pengene til periodiske publikasjoner, kr 16,1 mill, inngår i 2011 i *Tilskuddsordningen for ukeaviser*, som sprang ut av den gamle budsjettposten. Denne tilskuddsordningen har få søkere, men til gjengjeld er de enkelte støttebeløpene de høyeste som gis fra Kulturrådets side. Både Morgenbladet og Dag og Tid får kr 4,426 mill i tilskudd i 2011. De resterende kr 7,5 mill av avsetningen til periodiske publikasjoner går til tidsskrift og månedsaviser, og er fordelt mellom tre underkategorier: *innkjøpsordningen for kulturtidsskrift, produksjonsstøtte til kulturtidsskrift og månedsaviser og prosjektstøtte*.

Tabell 1.1 – Norsk kulturfonds støtteordninger til periodiske publikasjoner 2011⁴

Støtteordning	Total avsetning	Antall tilskuddsmottakere/ Søkere	Støttebeløp
Tilskuddsordningen til ukeaviser	16,1 mill	6/7	500 000 – 4 626 000
Innkjøpsordningen for kulturtidsskrift	3,1 mill	15/26	200 000
Produksjonsstøtteordningen til kulturtidsskrift og månedsaviser	4 mill	40/56 ⁵	25 000 – 1 000 000
Prosjektstøtte	Ca 400 000	1/1	Ca 400 000

For å ta det siste først: *Prosjektstøtte* gis i praksis kun til Norsk Tidsskriftforening, og har de siste årene hatt en størrelsesorden på mellom kr 300 000 - 500 000 hvert år.

Tidsskriftforeningen er en møteplass for norske tidsskrifter av ulikt innhold, med ulik karakter og ulik plassering, både faglig, politisk, geografisk og sosialt. Den ble stiftet våren 2003 og er en samarbeidsorganisasjon for politiske, allmennkulturelle og litterære tidsskrift i Norge.

Foreningen gjennomfører prosjekter med felles interesse for tidsskriftene, og til flere av disse prosjektene får de altså støtte fra Norsk kulturråd. Det kan være formidlingstiltak som profilerer tidsskriftene utad, som for eksempel den årlige Tidsskriftdagen, og det kan være opplæring som går på profesjonalisering av redaksjonene, som for eksempel kurs i abonnementshåndtering og markedsføring. Disse prosjektene henger naturligvis sterkt sammen med selve utgivelsene av tidsskrift, og er viktige for å øke kompetansen i redaksjonene og for å gjøre kulturtidsskrift som sådan bedre kjent for allmennheten. Det vil likevel være ryddigst om Norsk kulturråd skiller mellom støtte til produksjon av hvert enkelt tidsskrift og diverse prosjekter som går på formidlings- og opplæringstiltak på et mer generelt nivå. Kulturrådet bør derfor behandle disse søknadene under en annen støtteordning, som for eksempel Andre litteraturtiltak, der øvrig prosjektmidler på litteraturfeltet fordeles. Å flytte

⁴ Behandlingen for 2011 er allerede ferdig.

⁵ Søkere som får avslag på innkjøpsordningen, føres automatisk over til behandling under produksjonsstøtteordningen. Dette betyr at de 11 søkerne går igjen både under innkjøpsordningen og produksjonsstøtteordningen.

midler over til denne støtteordningen er kun et budsjetteknisk spørsmål som bør gjennomføres ved neste mulige anledning.⁶

Støtte til tidsskrift og månedsaviser

Støtten til kulturtidsskrift og månedsaviser er delt opp i to former for støtte som er tett knyttet sammen, og som har til dels overlappende retningslinjer: en *produksjonsstøtteordning* og en *innkjøpsordning*. På mange måter kan innkjøpsordningen ses på som en form for høyeste nivå av produksjonsstøtteordningen. I begge ordningene defineres kulturtidsskrift som «publikasjoner som vil nå et allment publikum med informasjon om og refleksjon over kultur- og samfunnsspørsmål, eller som presenterer og analyserer kunstartene og kulturvernet.»⁷ Det gis ikke en egen definisjon av «månedsavis» i retningslinjene. Dette henger sammen med at månedsavisene i utgangspunktet hørte til den gamle posten Ymse publikasjoner, og i de første årene derfor var plassert sammen med ukeavisene. Fra 2011 er dette endret.

For å bli inkludert i innkjøpsordningen, som i 2011 innebærer et årlig tilskudd på kr 200 000, forplikter tidsskriftet seg til å sende ut inntil 433 eksemplarer av hele årgangen gratis til de norske folkebibliotek som ønsker å motta tidsskriftet. Dette forholdet mellom tilskudd og utsendelse til bibliotekene er grunnen til at støtten er skilt ut og kalt en innkjøpsordning. I praksis er det store forskjeller mellom denne ordningen og de mer etablerte og gjennomregulerte innkjøpsordningene for litteratur, der avtaleparter i bransjen kalles inn til jevnlig møter for å samarbeide om ordningene.

For å komme inn under innkjøpsordningen må tidsskriftet komme med minst fire nummer i året, og hvert enkelt nummer må være på minst 32 sider. Inntil 15 kulturtidsskrift kan inngå på ordningen til enhver tid, og i tillegg til vurdering av hvert enkelt tidsskrift, ser rådet også hele gruppen samlet, for å kunne tilby bibliotekene en bred vifte av tidsskrift. Det stilles krav til stabilitet og profesjonalitet i driften, og det legges større vekt på et bredt opplyst allmennhetsbegrep som et kriterium her enn under produksjonsstøtteordningen, siden disse tidsskriftene tilbys til folkebibliotekene over hele landet.

---

⁶ Norsk Tidsskriftforening søker for 2012 om å få fast driftsstøtte over Kulturdepartementets budsjettpost 74, som også forvaltes av Norsk kulturråd. Dersom foreningen får støtte over statsbudsjettet, må det foretas en grenseoppgang for hvilke type prosjekter de eventuelt skal kunne søke på i framtiden.

⁷ Retningslinjer og beskrivelser av de ulike ordningene finnes på <http://www.kulturrad.no>.

Produksjonsstøtteordningen har løsere formelle krav enn innkjøpsordningen. Kravet til utgivelsesfrekvens er satt til minimum to ganger i året, og mengden stoff skal være 100 sider totalt. Også rene nettidsskrift kan bli innvilget støtte, og da skal mengden stoff i løpet av ett år tilsvare 100 papirsider totalt. Under produksjonsstøtten kan også nye tidsskrift søke om oppstartsstøtte. Da er kravet at minimum ett nummer skal være produsert (enten i ferdig utgave eller som dummy). Produksjonsstøtte har til og med 2010 blitt gitt som et tilskudd på inntil kr 100 000, og har vært justert i forhold til støtten til tidsskriftene på innkjøpsordningen, for å beholde dette som en toppstøtte. Med inkluderingen av månedsavisene i samme porteføljen utfordres denne praksisen. I 2011 mottar for eksempel månedsavisen Utrop kr 1 mill i støtte, noe som er fem ganger mer enn tidsskriftene på innkjøpsordningen. Det er av vesentlig betydning at Kulturrådet finner en løsning som sikrer likebehandling av søkerne på dette punktet, noe jeg vil komme tilbake til i siste kapittel.

Støtte til ukeaviser

Tilskuddsordningen for ukeaviser skal bidra til å holde oppe og utvikle ukeaviser med ulik kulturell og samfunnsmessig verdi. I retningslinjene heter det at «som ukeavis regnes publikasjoner ment for et allment publikum med hovedvekt på kultur- og kommentarstoff og som er viktige arenaer for offentlig debatt». Også denne ordningen har altså et fokus på kulturbegrepet, men stiller større krav til at tilskuddsmottakerne skal ha en reell rolle i samfunnsdebatten og offentligheten. Publikasjonene må holde høy redaksjonell kvalitet, være redigert på norsk og ha vesentlige innslag av originalbidrag på norsk. Kravet for å kunne kalles en ukeavis er at publikasjonen kommer ut minst 48 ganger i året, og at opplaget er på minst 500 betalte eksemplarer. Støttebeløpene varierer i 2011 fra kr 500 000 til kr 4,426 mill.

Søknadsprosessen

Utgivere og eiere av kulturtidsskrift, månedsaviser og ukeaviser som mener de kommer inn under støtteordningene til periodiske publikasjoner, kan søke om tilskudd innen oppgitte søknadsfrister og med visse krav til søknaden. Det er en stabil søkermasse til disse ordningene. Samtlige seks ukeaviser og tre månedsaviser som får støtte i 2011, var også inne på tildelingslistene i 2010. 10 av 15 tidsskrift under innkjøpsordningen er inne på treårig støtte, mens de fem som er valgt ut for ettårig innkjøp i 2011, også er tidligere tilskuddsmottakere. Under produksjonsstøtteordningen 2011 er det 35 av 48 tidsskrift som

også var på lista i 2010. Går man litt tilbake i tid, viser det seg at 33 tidsskrift som fikk støtte i 2006, også fikk støtte i 2010.

Dette viser at de periodiske publikasjonene per definisjon bryter med et av grunnprinsippene for støtte fra Norsk kulturråd. I forskriften om tilskudd fra Norsk kulturfond står det at det ikke gis «tilskudd til ordinær drift av institusjoner og organisasjoner», og at «som hovedregel støttes ikke tiltak som er satt i gang før søknad om støtte er innsendt». Det er imidlertid ikke bare de periodiske publikasjonene som utfordrer disse formuleringene, selv om det er få andre søkergrupper som har så faste gjengangere som avsetningen til periodiske publikasjoner har. Litteraturtidsskriftet Vinduet har for eksempel fått støtte fra Kulturfondet helt siden etableringen i 1965. Og i praksis har da heller ikke publikasjonene opplevd noen problemer knyttet til dette, selv om diskusjonen har blusset opp med jevne mellomrom helt siden Kulturrådet begynte sitt virke. Dette har også noe med utviklingen av Kulturrådets økte forvaltningsansvar og ulike støtteformer å gjøre. I dag er det flere ordninger som per definisjon innebærer at de samme søkerne får midler år etter år, som for eksempel støtteordningene til ulike ensembler og festivaler både på litteratur- og musikkområdet. I statsbudsjettet for 2011 gir da også departementet Kulturrådet mandat til å gjøre dette, gjennom opprettelsen av en egen post under Kulturfondet, post 56, som nettopp skal gå til flerårig støtte. Kulturrådet har med andre ord fått et større beslutningsansvar også for mer permanente tiltak, og de periodiske publikasjonene må også ses i sammenheng med dette. For søkere som har innfridd kravene for tilskudd over lengre tid, bør Kulturrådet bevilge flerårig støtte. Til nå har dette bare vært gjort under innkjøpsordningen for kulturtidsskrift, men det bør også gjennomføres under produksjonsstøtteordningen for kulturtidsskrift og tilskuddsordningen for ukeaviser.

For å sikre at søknadsbehandlingen og vurderingene gjøres på best mulig grunnlag, har Norsk kulturråd satt ned et utvalg for periodiske publikasjoner, som skal vurdere søknadene om tilskudd fra støtteordningene under budsjettavsetningen «Periodiske publikasjoner». Utvalget for periodiske publikasjoner består av tre medlemmer med ulik bakgrunn fra mediefeltet og med bred mediefaglig kompetanse.⁸ Den vesentligste delen av utvalgets arbeid er å holde seg løpende oppdatert og lese alle utgavene av publikasjonene som er tilskuddsmottakere i inneværende år. I tillegg leser utvalgsmedlemmene selve søknadene, gir begrunnelser og

---

⁸ I perioden 2009-2011 består utvalget av Helge Rønning (leder), Audhild Gregoriusdotter Rotevatn og Eirik Vassenden.

innstiller på vedtaksbeløp. Søknader kan avslås fordi den angjeldende publikasjonen faller utenfor ordningen, eller fordi den ikke prioriteres innenfor den aktuelle budsjettammen. Søknader innvilges dersom de innfrir de krav utvalget mener må tilfredsstilles for å få støtte.

Både i tidsskriftordningene og i ukeavisordningen heter det i retningslinjene at «hovedgrunnlaget for bevilgning og fordeling av tilskudd er en bred faglig vurdering av (publikasjonens) redaksjonelle virksomhet og prioriterte stoffområder.» For ukeavisene er dette kravet nærmere definert. For det første heter det at publikasjonen vil vurderes ut fra «dens betydning og fremme av offentlig debatt». For det andre gis det i et lengre avsnitt en begrunnelse for hva man legger i den faglige vurderingen av disse avisene:

Det legges særlig vekt på allmenne pressefaglige og redaksjonelle prinsipper som redaksjonell integritet, uavhengighet og autonomi. Påstander skal dokumenteres, og det skal gå tydelig fram når det er meninger og vurderinger som presenteres på grunnlag av faktaopplysninger. Det må redegjøres for kilder, og påstander bør belyses fra flere hold. Avisen må være seg bevisst bruken av journalistiske sjangrer og markere et tydelig skille mellom redaksjonelt stoff og innsendt stoff fra leserne. For den alminnelige leser skal det være tydelig hva som er lederartikler og meningsbærende kommentarer fra avisens side.

Det er altså et tydelig krav om kvalitet som skal ligge til grunn for bevilgningene. I tillegg er det et krav til alle publikasjoner om at de skal henvende seg til en allmennhet. Det innebærer først og fremst at publikasjonen i prinsippet skal være tilgjengelig for alle rent konkret, og ikke for eksempel vært opp mot en medlemskontingent eller lignende. Men det betyr også at selve formidlingen ikke skal være for internt rettet mot et spesifikt miljø, uten at det skal gå på bekostning av faglig dybde.

Alle støtteordningene til periodiske publikasjoner har en dobbel, skjønnsmessig vurderingsprosess innbakt i seg. For det første skal det avgjøres om publikasjonen i det hele tatt innfrir de ulike kriteriene for å få støtte. Kvalitetskriteriet og allmennhetskriteriet er her ansett å være de viktigste. Om for eksempel ikke den nødvendige kvaliteten innfris, hjelper det ikke at alle andre formelle krav er på plass. For det andre må støttebeløpet også vurderes skjønnsmessig. Til en viss grad spiller økonomiske behov inn i denne vurderingen, men primært har høyest kvalitet også betydd høyest tilskudd.

Dersom innstillingene/søknadsbeløpene fra Utvalget for periodiske publikasjoner er på over kr 300 000 sendes sakene videre til behandlingen i kollegiet Norsk kulturråd. Dette gjelder i praksis søknadene fra månedsaviser og ukeaviser. Søknadsbeløp og/eller innstillinger på

under kr 300 000, i praksis de aller fleste tidsskriftsøknader, sendes til Faglig utvalg for litteratur. Innvilgningsprosenten for søknader fra periodiske publikasjoner ligger langt over gjennomsnittet for Kulturrådet. I 2009 ble for eksempel 44 % av det totale søknadstallet innvilget, mens over 80 % av søknadene fra periodiske publikasjoner fikk positive vedtak.

Andre relaterte støtteordninger hos Norsk kulturråd

Norsk kulturfond er delt opp i rundt 35 ulike budsjettavsetninger og støtteordninger, fordelt på Kulturrådets fagområder og på ulike typer tiltak. Grovt sortert kan vi si at noen av disse er innrettet mot å støtte drift av kunstnere/kunstarenaer, andre gir tilskudd til utvikling og produksjon, mens en tredje variant gir midler til utgivelse, distribusjon og formidling av verk eller kunstnere. Budsjettavsetningen til periodiske publikasjoner inngår under fagområdet litteratur. Men det er ytterligere fem typer tilskudd som også gis eller er relatert til periodiske publikasjoner. To av disse støtteordningene er målgruppeorientert, og gjelder tilskudd til minoritetstidsskrift og tilskudd til barne- og ungdomsblader. De tre siste er tverrfaglige, og inkluderer tilskudd til fagtidsskrift innenfor kunstområdene, rom for kunst og innkjøpsordningen for sakprosa.

Før jeg gjennomgår de ulike ordningene, vil jeg foreslå at Norsk kulturråds administrasjon samler alt arbeidet som gjøres med periodiske publikasjoner på ett sted. Dette betyr ikke at alle søknader skal søke fra én støtteordning, men at det opprettes et forum der faglige utfordringer og problemstillinger på tvers av ordningene drøftes. Dette bør også gjenspeiles når sakene som legges fram for utvalg og råd. Inntil nå har det vært liten dialog på tvers av fagseksjonene, og et slikt forum vil i større grad sørge for likebehandling av søkere og gjøre at Kulturrådet fremstår som et sterkere tverrfaglig organ.

Tilskudd til minoritetstidsskrift

Minoritetstidsskriftene ble inntil 2010 behandlet sammen med andre tidsskrift under den ordinære produksjonsstøtten, men er nå flyttet over til Andre litteraturtiltak. Bakgrunnen var et ønske om å stille andre krav enn rent kunstfaglige til disse tidsskriftene. Det er få føringer fra Kulturrådet til disse søkerne på hva man ønsker å støtte. På Kulturrådets nettsider er minoritetstidsskrift vidt definert som tidsskrift som «dekkjer kulturelle, økonomiske og sosiale tema frå eit minoritetsperspektiv, og som ikkje kjem inn under støtteordningane for

tidsskrift eller ukeaviser.» Minoritetsperspektivet innebærer at «publikasjonane kan ha store deler av innhaldet skrevne på andre språk». Det er likevel et minstekrav om at innholdsfortegnelsen og et sammendrag av artiklene skal være på norsk. I 2010 fikk fire tidsskrift støtte: vietnamesiske Vuot Song, indiske Speil, persiske Jong e Zaman og engelske Ragtime. Publikasjoner som for eksempel Utrop og Samora kommer inn under den vanlige tidsskrift/månedsavisstøtten. Selv om de i stor grad dekker stoff fra et mangfoldsperspektiv, skrives alt stoffet på norsk.

Medietilsynet forvalter også en støtteordning til minoritetsspråklige publikasjoner, og det er en viss grad av overlapping mellom denne og Kulturrådets ordning. Medietilsynets støtteordning er mer formalisert, blant annet er den regulert gjennom forskrift. Der stilles det blant annet krav til at publikasjonen skal komme ut med minst seks nummer per år, og at gjennomsnittsooplaget er på minst 400 eksemplarer. Forskriften stiller også krav om at publikasjonen skal ha vært i drift i et kalenderår. Det kan med andre ord synes «lettere» å få støtte fra Kulturrådet enn fra Medietilsynet, men samme publikasjon kunne i prinsippet ha oppfylt kravene om støtte fra både Medietilsynet og rådet. Likevel er det slik at ingen av de fire publikasjonene som får støtte fra rådet, kunne fått støtte fra Medietilsynet per i dag. I en evalueringsrapport om støtteordninger til minoritetsspråklige medier fra juni 2010, foreslår imidlertid en arbeidsgruppe at de to ordningene som Medietilsynet forvalter, den allerede nevnte til publikasjoner samt en annen for lokalradio, slås sammen og utvides til å også gjelde lokalfjernsyn og nettmedier.⁹ I tilknytning til dette foreslår arbeidsgruppa også at minstekravene til utgivelsesfrekvens bortfaller, og at det eneste kravet bør være at det er regelmessig virksomhet. Dersom Kulturdepartementet velger å følge dette forslaget, bør det også få konsekvenser for Kulturrådets støtte til minoritetspublikasjoner, siden ordningene da i praksis er helt overlappende. Staten bør samle forvaltningen av denne type publikasjoner på ett sted.

Støtteordningen til barne- og ungdomsblader

Støtteordningen til barne- og ungdomsblader er utskilt som en egen ordning under fagområdet Barne- og ungdomskultur, men er ikke skilt ut som en egen budsjettavsetning. Eventuelle tilskudd gis fra samleavsetningen Barne- og ungdomskultur, som i 2010 var på kr 9,252 mill.

---

⁹ Medietilsynet, juni 2010. Rapporten er tilgjengelig her: http://www.medietilsynet.no/Documents/Nyhetsdokumenter/Minoritetspraak/260810_Evaluering_m_vedlegg.pdf

På samme måte som for andre søknader om tilskudd, vurderes også disse bladene etter et faglig skjønn, og Kulturrådet prioriterer «en kvalitetsmessig høy og samtidig lettfattelig framstilling av et emne eller synspunkt». Bladene må utgis regelmessig, ha minimum 16 sider i hvert nummer og hovedsakelig inneholde originale bidrag. Innholdet bør reflektere kunst-, kultur- eller samfunnsproblemer, og skal stimulere til leselyst og til barn og unges egenaktivitet. I dette siste ligger et ønske om at selve stoffet i disse bladene helt eller delvis skal produseres av barn og unge, noe som igjen vil innvirke på hvilke vurderingskriterier som blir lagt til grunn i behandlingen. Medlemsblader, politiske blader eller klart kommersielle blader får ikke støtte. I 2010 fikk nettpublikasjonen X-plosiv.no kr 200 000 i støtte under denne ordningen, mens ingen papirpublikasjoner nådde opp. I 2009 var det sju barne- og ungdomsblader som fikk støtte, i størrelsesorden 20 000 – 60 000 kroner.

Tilskudd til fagtidsskrift innenfor kunstområdene

En tredje type støtte til periodiske publikasjoner kan gis direkte fra de ulike budsjettavsetningene for hvert overordnede fagfelt, og gjelder tidsskrift som i særlig grad dekker ett av Kulturrådets hovedområder: litteratur, musikk, scenekunst, kulturvern og billedkunst/kunsthåndverk. Først og fremst kan disse tidsskriftene søke støtte fra fagavsetningene til temanummer eller særskilte satsninger. En slik særskilt støtte kan komme i tillegg til vanlig tidsskriftstøtte, men her har praksisen variert fra område til område på hvordan man har håndtert slike søknader. I perioden 2010-2012 gis for eksempel Norske Tekstilkunstneres tidsskrift Soft Magasin kr 100 000 i årlig støtte fra billedkunstavsetningen.

I forbindelse med søknadene for 2011 ble det høsten 2010 gjennomført et forsøk der tidsskrift som dekker et av Kulturrådets fagfelt, automatisk også ble lagt fram for det respektive fagutvalg, i tillegg til den vanlige vurderingen i Utvalget for periodiske publikasjoner. Tanken var at fagutvalgene ble gitt anledning til å kommentere og å eventuelt gi støtte fra egen budsjettavsetning til tidsskrift som de mener er viktige innenfor fagfeltet, og for å sikre likebehandling på tvers av fagene. Innenfor den ordinære avsetningen til periodiske publikasjoner legges det i søknadsbehandlingen vekt på et allmennhetsbegrep som i noen tilfeller kan føre til at enkelte tidsskrift blir vurdert til å være for smale i sin tilnærming. Det

har likevel vært et ønske fra Kulturrådet å sikre at de ulike fagene har publikasjoner som er plattformer for diskusjon om og formidling av de respektive kunstrområdene.¹⁰

Behandlingen av 2011-søknader må ses på som et første forsøk på å teste ut hvordan en slik tverrfaglig søknadsbehandling av tidsskrift kan fungere. To eksempler viser forskjellige vurderinger av forsøket. Utvalget for musikkproduksjon og andre musikktiltak fikk forelagt tidsskriftene der musikk inngår som et viktig fagfelt, men ønsket ikke å vurdere det enkelte tidsskrift uten å ha lest gjennom og fulgt tidsskriftene over tid. Etter deres mening bør Utvalget for periodiske publikasjoner ha ansvaret for vurdering av tidsskrift, også de mer faglige. Musikkutvalget mente også at det er problematisk å ta stilling til finansiering av tidsskrift på musikkfeltet der bevilgninger fra musikkavsetningen i Norsk kulturfond blir omtalt og diskutert. Faglig utvalg for billedkunst og kunsthåndverk så på sin side dette som en mulighet til å se kunsttidsskriftene i sammenheng med den øvrige publikasjonsstøtten på sitt område. Etter dette utvalgets mening spiller kunsttidsskriftene en viktig rolle når det gjelder formidling og dokumentasjon av visuell kunst, de utgjør ulike typer offentligheter, både spesialiserte og mer allmenne rom for meningsytringer, diskusjon og kunnskapsproduksjon.

Det er gode grunner til å sikre at rådet gir en særegen behandling for tidsskrift innenfor kunstfeltene, og det bør fortsatt være en grad av involvering av relevant fagkompetanse. Det kan imidlertid gjøres endringer i måten den faglige vurderingen blir hentet inn på. I stedet for at de ulike fagutvalgene skal se på tidsskriftene i tillegg til Utvalget for periodiske publikasjoner, kunne det være en løsning å innhente uttalelser til publikasjonsutvalget fra fagfeltene, enten i utvalgene eller fra de fagansatte i administrasjonen, i forkant av de aktuelle møtene.

Under dette punktet er det også viktig å nevne særskilt støtte til kunstfaglige nettpublikasjoner. To eksempler på denne typen støtte er allerede nevnte Xplosiv.no, som altså fikk kr 200 000 fra barne- og ungdomsavsetningen i 2010 og barnebokkritikk.no, som får kr 400 000 i støtte fra litteraturavsetningen i 2011. Et tredje eksempel kan være kunstkritikk.no. Norsk kulturråd ga treårig prosjektstøtte for perioden 2003–2005: 629 500

---

¹⁰ Det er her viktig å presisere at man ikke snakker om for eksempel medlemsbladene til de ulike kunstnerorganisasjonene, men til tidsskrift som opprettholder en offentlighet rundt kunsten. Medlemsblader per se er utelukket fra å få støtte fra rene medlemsblader, men det er likevel flere tidsskrift som får tilskudd som har en sterk tilknytning til organisasjoner.

kroner for det første året og 559 500 kroner årlig for de to påfølgende. I 2007 fikk nettstedet en engangsbevilgning på 600 000 kroner. Fellesnevneren for disse tre bevilgningene er at de er langt høyere enn hva de ville vært dersom de hadde søkt om støtte som papirtidsskrift. Særs store bevilgninger til nettpublikasjoner kunne nok tidligere legitimeres med bakgrunn i uttesting av nye formidlingsmåter for formidling, kritikk og refleksjon på de ulike fagområdene. Fra og med 2011 har imidlertid Kulturrådet åpnet opp for at nettstedsskrift kan søke støtte fra den ordinære tidsskriftavsetningen, noe som gjør at den særskilte behandlingen av nettstedsskrift på enkelte kunstområder neppe kan holdes ved like.

Budsjettavsetningen «Rom for kunst»

Dette henger sammen med den fjerde typen støtte som ikke i utgangspunktet inngår under periodiske publikasjoner, nemlig mulig tilskudd fra Kulturrådets avsetning til Rom for kunst.¹¹ Denne avsetningen har som formål å styrke og videreutvikle infrastruktur og arenaer for produksjon og formidling av profesjonell kunstnerisk virksomhet, innen billedkunst, scenekunst, musikk, litteratur og tværkunstneriske uttrykk. Tidligere ble avsetningen kalt «kulturbygg», som i utgangspunktet kan synes fjernt fra emnet for denne gjennomgangen av periodiske publikasjoner. Men i det nye begrepet «rom for kunst» ligger en utvidelse av forståelsen av hva en kulturarena er. Arenaer for kunstnerisk produksjon og formidling kan også være ikke-fysiske, som for eksempel nettbasert virksomhet. På det digitale området er skillet mellom prosjekt og infrastruktur sjelden tydelig: Hva er egentlig forskjellen mellom en digital arena for diskusjon, refleksjon og formidling av litteratur og et nettstedsskrift med diskusjon, refleksjon og formidling av litteratur? Disse søknadene om støtte bør samles på ett sted.

Innkjøpsordningen for sakprosa

Det femte og siste punktet gjelder en kobling mellom de periodiske publikasjonene og innkjøpsordningen for sakprosa, som går på et mer innholdsmessig plan. I 2005 etablerte Kulturdepartementet etter forslag for Kulturrådet en prøveordning med innkjøp av ny, norsk sakprosa til folkebibliotekene. Fra og med 2009 ble ordningen gjort permanent. Innholdet i de periodiske publikasjonene er i all hovedsak sakprosattekster, og spesielt i tidsskriftene vil man ofte finne artikler som senere utvides til hele bøker eller som inngår som bidrag i antologier. Selv om det ikke er en direkte sammenheng på tilskuddsnivå, vil flere bøker som blir kjøpt

---

¹¹ Det følgende bygger på Birgittes notat

inn under sakprosaordningen inneholde tekster som i en eller annen form har stått på trykk i periodiske publikasjoner som har mottatt støtte.

2. Støtteordningene i historisk kontekst

Historien til periodiske publikasjoner er tett knyttet sammen med fremveksten av en borgerlig offentlighet på 1700-tallet, da et felles rom for diskusjon og demokratiutvikling begynte å vokse fram på bekostning av gamle maktstrukturer. Dette rommet var fysisk, i form av kaffehus og andre typer forsamlingssteder der viktige emner ble diskutert ansikt til ansikt, men etter hvert vokste det fram et behov for at også folk som ikke var til stede skulle kunne ta del i meningsutvekslingene, og ulike trykksaker og publikasjoner ble dermed et sted der denne nye offentligheten fikk utfolde seg.

I begynnelsen var det ikke noe markant skille mellom tidsskrift og aviser. Det som ble kalt aviser drev muligens noe mer i retning av nyhetsformidling, men teknologi og kommunikasjonsformer begrenset uansett hastigheten. Aviser kunne komme ut sjeldnere enn én gang i uka. Interessant i denne sammenhengen er at det som regnes som Norges første ordinære avis, Norsk Intelligenz-Seddeler, hadde ukentlig frekvens. Innholdet var imidlertid langt fra det vi vil regnes som aviser i dag. I løpet av 1800-tallet utvikles både de teknologiske forutsetningene og det journalistiske innholdet, og utover 1900-tallet synes det som om skillet mellom ulike typer publikasjoner blir noe tydeligere, inntil i dag, der det kan se ut som den digitale utviklingen, i hvert fall delvis, ser ut til viske ut mange av de kriteriene man i utgangspunktet har brukt.

Indirekte støtte: momsfristak for utvalgte publikasjoner

Statsstøtte ytes i utgangspunktet når ønskede tiltak ikke klarer seg uten tilskudd fra fellesskapets midler, eller der økonomisk stimulering synes formålstjenlig for å øke kvaliteten på tiltaket som søker støtte. Statlig stimulering blir brukt når markedet selv ikke klarer å produsere en viss type ønsket innhold. Direkte tilskudd er den mest synlige formen for statsstøtte, med det finnes også flere indirekte støtteformer som spiller inn, hvorav den aller viktigste nok er momsfristaket. I 1933 ble omsetningsavgiftsloven, forløperen til momsen, innført i Norge. Aviser, definert som publikasjoner med ukentlig eller høyere utgivelsesfrekvens, og tidsskrift med overveiende politisk, litterært eller religiøst innhold ble fritatt for omsetningsavgiften. Bakgrunnen for fritaket var ønsket om å opprettholde en differensiert presse og å skape grunnlag for en mangesidig og fri opinionsdannelse. Med dette fritaket fra 1933 ble den første og fremdeles mest vidtfavnende statsstøtten til publikasjoner innført i Norge.

Da omsetningsavgiften ble avløst av merverdiavgift i 1969, ble bøker også fritatt for moms, i tillegg til aviser og politiske, litterære og religiøse tidsskrift. I tillegg ble tidsskrift som «hovedsakelig omsettes til faste abonnenter eller hovedsakelig deles ut til foreningsmedlemmer» unntatt. Poenget var å skape et skille mellom viktigheten av publikasjoner:

For staten var altså avisene støtteverdige og ukebladene skattepliktige. Denne statlige forskjellsbehandlingen ble kontroversiell. Den bunnet i en oppfatning at det var forskjell på presseorganer med politiske betydning for demokratiet (avisene) samt stor kulturell betydning (bøker) på den ene siden – og publikasjoner som ukebladene som på den annen side ble ansett for å ha underholdning og tidsfordriv som hovedmål. Denne tankegangen ga ukebladene lav kulturell prestisje blant de statlige beslutningstakere, og det rammet dem da momsen ble innført.¹²

De aller fleste periodiske publikasjoner havnet i utgangspunktet i skvis mellom bok og avis, men noen få utvalgte tidsskriftgrupper var inne i varmen, skilt ut på bakgrunn av deres innhold.

Direkte tilskudd til tidsskrift

Kulturrådet gir direkte tilskudd gjennom sine støtteordninger, og tidsskriftdelen av støtten til periodiske publikasjoner har den lengste forhistorien. Lenge før Norsk kulturfond ble opprettet, tidlig på 1800-tallet, dukket direkte tilskudd til bøker og tidsskrift opp på statsbudsjettet, der fellesnevneren synes å være publikasjoner som har et kulturvernsaspekt eller nasjonsbyggende element ved seg, ikke overraskende i nasjonalromantikkens tidsalder. Fra 1925 var «Tilskudd til utgivelse av ymse skrifter» samlet som en post under budsjettet, med blant annet tidsskrift som *Maal og minne*, *Oldtiden*, *Nordisk Tidsskrift for Biblioteksväsen*, *Tidsskriftet for Norsk Folkekultur* og *Historisk Tidsskrift* på listen. Listen ble stadig utvidet mot 2. verdenskrig.

I etterkrigstiden viste markedsutviklingen i Norge at den utenlandske kulturen var i ferd med å fortrenge den norske, og opprettelsen av Norsk kulturråd og Norsk kulturfond i 1965 kan ses på som kulminasjonen av den offentlige satsningen på kulturfeltet etter 2.verdenskrig. Dette var første gang den norske stat opprettet et eget statsorgan for kultursaker, med egen

---

¹² Bastiansen og Dahl (2008), s. 429

finansiering og egen forvaltning. Kulturrådets ansvar skulle være å støtte kulturtiltak uavhengig av Stortingets bestemmelser og komme i tillegg til statsbudsjettets tradisjonelle kulturposter.

Hovedelementet i opprettelsen av Norsk kulturfond var etableringen av innkjøpsordningen for ny, norsk skjønnlitteratur, og bakgrunnen for dette var at den kulturelle utviklingen var spesielt ille for litteraturen og dermed for det norske språk. I 1931 var 68 % av det totale antall solgte skjønnlitterære bøker i Norge norske, mens det i 1960 var mer enn halvert, til 31 %. Politikerne, bransjefolk og kunstnere var bekymret for utviklingen, der «konsekvensen (...) kunne bli et utarmet språksamfunn der nordmenn ville bli stående igjen med et morsmål preget av ”litteraturløst pludresnakk til bruk i kjøkken og fjøs”.»¹³

De første tre årene ble Norsk kulturfond finansiert gjennom den nye momsen som var pålagt ukebladene, noe som gir et interessant historisk perspektiv til i denne sammenhengen. Slik var en type periodisk publisering med på å finansiere en annen type periodisk publisering. For i proposisjonen om etableringen av Norsk kulturfond fra høsten 1964, er «periodiske publikasjoner» nevnt to ganger.¹⁴ Første gang heter det på et mer generelt nivå at «fondet skal ha en særlig forpliktelse til å støtte tiltak til beste for norsk skjønnlitteratur, derunder også støtte til periodiske publikasjoner som arbeider for å fremme norsk originallitteratur.» Her dukker ansvaret for de periodiske publikasjonene opp for første gang, og gjelder altså i første rekke litterære tidsskrift. Men under punktet «Særlige retningslinjer for tiltak som gjelder norsk litteratur» utvides ansvarsområdet noe: «Det bør kunne gis tilskudd til tidsskrift for litteratur, kunst og kulturvern etter begrunnet søknad med økonomiske opplysninger. Tilskottet bør også kunne gis til andre periodiske publikasjoner som i utstrakt grad bringer ny norsk skjønnlitteratur.» Med utgangspunkt i en bred tilnærming for støtte til litteratur, har altså Norsk kulturråd fra første stund støttet tidsskrift, for å formidle kunst, men også for å skape en offentlig samtale rundt de kunstformene som Kulturrådet hadde fått ansvar for å støtte.

Av de tidsskriftene som i flere år hadde vært på Statsbudsjettet, ble noen plassert under Norges allmennvitenskapelige forskningsråd, som ble etablert i 1949, sitt ansvarsområde,

¹³ Dahl og Helseth (2006), s. 220. Sitatet stammer fra Henrik Groth.

¹⁴ Her sitert fra Olav Vesaas' artikkel i Norsk kulturråd (1985), s. 98-106. Det er interessant i denne sammenhengen at Kulturrådet brukte betegnelsen «periodiske publikasjoner» de første årene. Etter få år ble betegnelsen på budsjettavsetningen «tidsskrift», mens det i 2009 igjen ble benevnt «periodiske publikasjoner».

mens Norsk kulturråd første året fikk et tydelig ansvar for kunstitidsskriftene. I 1965 mottok det første Utvalget for periodiske publikasjoner 22 søknader fra tidsskrift, og bevilget tilskudd til tre av dem: Vinduet, Fossegrimen og Magasinet for Alle. I de første årsmeldingene går det tydelig fram at det er en diskusjon om hva som skal defineres som Kulturrådets ansvarsområde. Ved flere anledninger diskuteres grenseoppgangen mellom Forskningsrådet og Kulturrådets ansvar, og hvor skillet mellom et vitenskapelig tidsskrift og et faglig kulturtidsskrift går.

I 1967 ble Kulturrådet mer eller mindre pålagt å utvide sin støtte til også å omfatte allmennkulturelle og noen politiske tidsskrift, noe som skapte diskusjoner i rådskollegiet om disse tidsskriftene virkelig var rådets ansvar. Denne diskusjonen pågikk i flere år, og i en utredning fra 1972 foreslås det at Kulturrådet spisser sin støtte til utelukkende å gå til fagtidsskrift på kunstfeltene. Rådet tar imidlertid ikke dette forslaget til etterretning, og fortsetter med en bred tilnærming. I kjølvannet av 1972-utredningen ble det satt sammen en intern arbeidsgruppe som landet på en todelt definisjon av hvilke tidsskrift Kulturrådet skulle kunne yte støtte til: For det første «tidsskrift som gjev orientering om litteratur, teater, film, musikk, biletkunst og kulturvern», og for det andre «tidsskrift som gjev orientering/debatt om religion, filosofi og ideologi/politikk i den allmenne samfunnsdebatten». Felles for begge gruppene var at de også skulle henvende seg til et allment publikum.

Diskusjonen om hvor bredt tidsskriftstøtten skal favne har dukket opp med jevne mellomrom også senere, men resultatet har inntil nå alltid vært at Kulturrådet har konkludert med en relativt vid og pragmatisk tilnærming. Todelingen som man landet på i 1972 er i noe justert form den samme som ligger til grunn for tidsskriftstøtten i dag, men formulert i én setning: «Med kulturtidsskrift menes publikasjoner i papirversjon eller elektronisk versjon som ønsker å nå et allment publikum med informasjon om og refleksjon over kultur- og samfunnsspørsmål, eller som presenterer og analyserer kunstartene og kulturvernet.» Den viktigste forskjellen er at begrepene «religion, filosofi og ideologi/politikk» er strøket, og antas inkludert i den mer overordnede betegnelsen om kultur- og samfunnsspørsmål.

Direkte tilskudd til måneds- og ukeaviser

Kulturrådets åpne holdning til nye søkere og nye publikasjoner var trolig grunnen til at de såkalte «ymse publikasjoner» ble plassert under rådets portefølje i 2007. Disse publikasjonene har en egen historikk knyttet til seg, som i første rekke handler om å ikke passe inn. Statlig

produksjonstilskudd til aviser, vanligvis kalt pressestøtten, ble innført i 1969, som et direkte tiltak for å bremse den såkalte avis døden. I begynnelsen var tilskuddet knyttet til subsidiering av avis papir. I dagens forskrift, som forvaltes av Medietilsynet, heter det at «produksjonstilskuddet skal tilgodese økonomisk vanskeligstilte aviser og aviser med små opplag».

Pressestøtten ble ikke innført uten debatt. Mange hadde betenkeligheter med at den fjerde statsmakt, som skulle være vaktbikkjer overfor staten, skulle gjøre seg avhengig av offentlig støtte. Den ideologiske begrunnelsen er at likevel at nettopp staten har et viktig ansvar for å opprettholde en levende presse, og at pressen er en viktig samfunnsinstitusjon. Et demokratisk styresett er i praksis utenkelig uten den meningsbrytning, utvikling av ideer og kritikk som pågår i avisene. Men for å sikre at staten ikke blandet seg inn i avisenes innhold, skulle støtten utelukkende baseres på objektive kriterier som opplagstall, utgiversted og utgivelsesfrekvens.

Slike objektive kriterier førte etter hvert til at det dukket opp publikasjoner som man mente var støtteverdige, men som verken oppnådde pressestøtte eller som kunne sies å tilhøre Kulturrådets ansvarsområde. I 1979 oppsto derfor støtten til det som da het «Visse publikasjoner», og som senere ble kalt «Ymse publikasjoner». Hensikten med etableringen av denne posten var på mange måter å klargjøre avisdefinisjonen i den ordinære pressestøtten. Publikasjoner myndighetene mente var støtteverdige, men som ikke innfridde pressestøttens krav til tilskudd, ble plassert i en egen post. I NOU 1982:44: *Pressestøtten - mål og midler* heter det at visse publikasjoner omfatter «periodiske publikasjoner med visse – ikke nærmere definerte – politiske eller kulturelle kjennetegn, som ikke regnes til dagspressen.»

Visse/ymse publikasjoner fikk fram til og med 2006 støtte direkte over Statsbudsjettet. Posten ble aldri regulert etter retningslinjer eller forskrift, og hadde ikke objektive kriterier som lå til grunn for vurderingene eller for utregningen av størrelsene på tilskuddene. I forslaget til Statsbudsjett for 2005 utarbeidet Medietilsynet og Kulturdepartementet et forslag til objektive kriterier etter ønske fra Stortinget. Begge forslagene hadde innbakt et element av utregning av støtte basert på opplagstall og utgivelsesfrekvens, og skulle virke automatisk for de avisene som var inne i ordningen. Dette var et forsøk på å nærme seg pressestøttens måte å utregne tilskudd på. En eventuell omlegging i tråd med de foreslåtte kriteriene ville ført til at for eksempel Korsets seier og Norge I DAG hadde fått betydelig mer støtte enn de vanligvis

hadde fått, mens Ny Tid og Morgenbladet hadde fått sine tilskudd betydelig redusert. Forslaget førte til ramaskrik i pressen, og Stortinget forkastet det hele.

I statsbudsjettet for 2007 foreslo Kulturdepartementet at Norsk kulturråd skulle overta forvaltningsoppgavene knyttet til de ymse publikasjonene. I tildelingsbrevet fra departementet i desember 2006 het det at budsjettpost 76 «Ymse publikasjoner» overføres til Norsk kulturråd «av hensyn til målet om å sikre mediernes uavhengighet i redaksjonelle spørsmål». Budsjettposten beskrives videre som en ordning som skal «ivareta publikasjoner med ulik kulturell og samfunnsmessig betydning, og som ikke ivaretas gjennom den ordinære pressestøtten». Departementet påla Kulturrådet å forvalte midlene på en måte som «bidrar til å oppfylle Regjeringens overordnede mål for mediepolitikken» og «til å oppfylle Norges internasjonale forpliktelser på området, jf. f.eks. artikkel 27 i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter og Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter». Dette siste punktet hadde nok i første rekke å gjøre med at den kvenske publikasjonen Ruijan Kaiku på dette tidspunktet sto på lista over støtteverdige publikasjoner. Utover disse bemerkningene skrev departementet avslutningsvis at Norsk kulturråd sto «fritt i forvaltningen av tilskuddsordningen».

I statsbudsjettet for 2008 flyttet departementet tilskuddsmidlene fra en ren forvaltningsoppgave under post 76 til å bli en del av Norsk kulturfond (post 55). Departementet skrev at tilskuddsmidlene overføres til fondets litteraturkapittel, der «hvor Kulturrådet mottar øvrige budsjetttrammer som skal fordeles til publikasjoner». Dette innebar at fondets forskrift kom til anvendelse, og en forpliktelse for rådet til å likebehandle søkerne på denne posten med alle de andre søkerne på fondsmidler, på tvers av alle ordninger og fagområder.

I 2008 arbeidet derfor rådet med å etablere en tilskuddsordning basert på den gamle budsjettposten, som besto av publikasjoner med til dels svært ulik profil. På listen over tilskuddsmottakere i 2007 sto 11 publikasjoner: sju med ukentlig utgivelsesfrekvens (Norge I DAG, Ukeavisen Ledelse, Korsets Seier, Morgenbladet, Ny Tid, Dag og Tid og Friheten), to med en utgivelsesfrekvens på én eller to utgaver i måneden (Utrop og Le Monde Diplomatique) og to med færre enn ti utgaver i året (Ruijan Kaiku og Samora).

I 2009 lyste Kulturrådet ut midler fra den nye tilskuddsordningen for uke- og månedsaviser. Som nevnt i gjennomgangen i kapittel 1, ble det lagt vekt på at avisene skulle ha hovedvekt på kultur- og kommentarstoff og være viktige arenaer for offentlig debatt. Ved søknadsbehandlingen var det flere publikasjoner som fikk avslag på søknad om støtte – noen på rent formelle kriterier, andre på bakgrunn av en vurdering av publikasjonens pressefaglige kvalitet. Dette førte til stor debatt i offentligheten, og pressemiljøet var uenig i Kulturrådets avgjørelser. Følgende uttalelse fra Redaktørforeningen oppsummerer mye av det som var ankepunktet: «Vedtakene og de begrunnelser som er gitt bærer preg av smaksdømming, noe som åpenbart er uheldig ved tildeling av offentlige midler som har som mål å ivareta meningsmangfold og et variert offentlig ordskifte.»¹⁵ Og videre: «Når forvaltningen av støtten overføres til et organ med klare og uttrykte kulturpolitiske mål, og ikke et organ som kun har mediepolitiske retningslinjer som grunnlag for sin virksomhet gir det åpning nettopp for den type subjektive vurderinger som Kulturrådet nå har lagt til grunn for sitt vedtak.» I debatten pekte Kulturrådet gjentatte ganger på sitt mandat om å sikre faglig kvalitet i kultursektoren, og hevdet at det var godt mulig å vurdere redigeringen av aviser uten samtidig å vurdere innholdet. Samtidig så Kulturrådet utfordringen i at to av avisene som fikk avslag på søknad om støtte, Norge I DAG og Friheten, utvilsomt kunne bidratt til at mangfoldet i medieverdenen ble økt. Likevel ble de vurdert til å være så svake på allmenne pressefaglige og redaksjonelle prinsipper, at de ikke fikk støtte.

Etter etableringen av ordningen i 2009 har Kulturrådet endret noe på ordningen, blant annet er den spisset mot ukeavisene, slik at månedsaviser nå behandles sammen med kulturtidsskriftene. Men den skjønsmessige vurderingen er fremdeles det viktigste premisset i vurderingen av avisene og søknadene, og det er stadig utfordringer knyttet til hvor balansegangen mellom mangfold og kvalitet skal gå. I neste kapittel vil jeg komme grundigere inn på hvilke ulike begrunnelser som gis for statlig støtte til publikasjoner, noe som vil kaste lys over denne diskusjonen.

---

¹⁵ Svaret er tilgjengelig på <http://www.nored.no/>

3. Om begrepet «periodisk publikasjon» og begrunnelsene for statlig støtte

En vid definisjon på en periodisk publikasjon kan være at det er en utgivelse i digital eller trykt form av et visst omfang som kommer ut eller oppdateres under samme navn minst to ganger i året og maksimalt én gang per uke. Det første leddet i begrepet, «periodisk», sier noe om hvor ofte publikasjonen kommer ut eller blir oppdatert. I Store Norske Leksikon gis det andre ordet, «publikasjon», to betydninger. Den første knytter ordet til en handling: «offentliggjøring, publisering». Dette forklarer først og fremst hva en publikasjon gjør eller legger til rette for: et innhold som skal nå et publikum. Den andre betydningen konkretiserer ordet, og definerer en publikasjon til å være et «trykt skrift». I vår digitale tidsalder innebærer dette en motsetning til ordets første betydning. For gjennom nettutgaver publiserer man og offentliggjør i prinsippet de samme tingene som i et trykt skrift. I min definisjon er imidlertid digitale varianter tatt med.

Begrepet er imidlertid så omfattende at det i praksis ikke sier så mye før man går dypere inn i materien. Dette blir ikke bedre av at når man snakker om Kulturrådets budsjettavsetning til periodiske publikasjoner, blir begrepet brukt på en upresis måte, både av Kulturrådet og av eksterne miljøer. Budsjettavsetningen er som vist delt i to underkategorier, med en egen støtteordning for ukeaviser og to for månedsaviser/kulturtidsskrift (produksjonsstøtte og innkjøpsordning). Fra 2009 har samlebetegnelsen for denne delen av Kulturfondet vært «Periodiske publikasjoner». Men i Norsk kulturråds egen årsmelding for 2010 listes tildelingene til ukeaviser opp under overskriften periodiske publikasjoner, mens tidsskriftene står som et eget punkt. I statsbudsjettet for 2011 nevnes Norsk kulturråds ansvar for å støtte allmenne kulturtidsskrift, uten at ukeavisene og månedsavisene blir nevnt i det hele tatt. Og når Mediestøtteutvalget skriver om periodiske publikasjoner, er det utelukkende ukeavisene de mener.

Første variabel: Utgivelsesfrekvens

Periodiske publikasjoner kan på den ene siden avgrenses mot bøker, som i prinsippet er enestående verk, og på den andre siden mot (dags)aviser, som på grunn av sin hyppige frekvens kan regnes som mer permanente utgivelser. I praksis vil dette holde langt på vei for brorparten av utgivelsene det er snakk om, både i trykt og i digital form, og det er rundt

13 000 forskjellige typer magasiner, blader og tidsskrift som umiddelbart kan sies å tilhøre gruppen.¹⁶

Avgrensningen mot bøker er lettest å anerkjenne. UNESCO definerer en bok til å være ikke-periodisk og til å ha et omfang på minst 49 sider. Det finnes litteratur som kan betegnes som periodisk, både serielitteratur, som for eksempel *Sagaen om Isfolket*, og også romanverk som for eksempel Karl Ove Knausgårds *Min kamp 1-6*. Dessuten vil noen artikkelantologier i bokform til forveksling kunne minne om et tidsskrift, og mange periodiske publikasjoner har flere enn 49 sider i hver enkelt utgave. Men en periodisk publikasjon kommer ut under en fast tittel, og har en utgivelsehorisont som i utgangspunktet ikke er tidsavgrenset. Som oftest vil også den faktiske utformingen av verket være klargjørende for hva som er en bok og hva som er en periodisk publikasjon.

Avisavgrensningen er noe mer utfordrende. Det finnes utvilsomt publikasjoner som i dag kalles aviser som kommer ut én gang i uka, og som ikke i særlig grad oppfattes annerledes enn aviser med høyere utgivelsesfrekvens. Medieforsker Sigurd Høst, som gir ut en årlig rapport over tilstanden i avis-Norge, definerer en avis som en publikasjon som kommer ut minst én gang pr uke og som fyller de opprinnelige reglene for listeføring som avis. Listeføringen er knyttet til den statlige annonseringen i aviser, som kan regnes som en del av den indirekte mediestøtten i Norge. Statlige virksomheter var inntil 2002 forpliktet til å kunngjøre embeter og stillinger offentlig i alle avisene på et relevant utgiversted. Disse reglene er nå oppmyket, men DIFI (Direktoratet for forvaltning og IKT) har fremdeles lister over hvilke aviser som er godkjent for statsannonser. I «Retningslinjer for statens annonsering i dagspressen» heter det i § 1.2 riktignok at avisen må komme «minst 2 ganger hver uke, til sammen med minst 96 nummer i året». Lenger nede kommer imidlertid dispensasjonen som gjør at ukeaviser også kan regnes inn: «Andre publikasjoner som spesielt er nevnt i statsbudsjettet sammen med de politiske spesialorganer kan listeføres for riksannonsering av lover og administrative tiltak hvis avisen utkommer regelmessig hver uke med til sammen 48 nummer i året.»

Av de seks ukeavisene som får tilskudd fra Kulturrådet i 2011, er tre ført opp på DIFIs liste for annonsering: Morgenbladet, Ny Tid og Dag og Tid. Norge I DAG, Korsets seier og

---

¹⁶ Riise (2009)

Ukeavisen Ledelse regnes ikke inn under avisbegrepet i denne sammenhengen. Hva er det som gjør at gruppen splittes i to? Det er vanskelig å se klare forskjeller. DIFIs definisjon har imidlertid i utgangspunktet lite å si for hvor mye disse avisene får i statstilskudd. Men forvirringen blir ikke mindre av at forskriften for produksjonsstøtte til dagsaviser, bedre kjent som pressestøtten, ikke inkluderer noen av de riksdekkene ukeavisene i *sin* avisdefinisjon. I denne ordningen, som Medietilsynet forvalter, heter det i første punkt under § 3 at tilskudd bare gis til aviser som «inneholder nyhets- og aktualitetsstoff av dagspressekarakter som gjør at avisen klart skiller seg fra andre typer publikasjoner». I § 4 konkretiseres dette med krav til opplag, utgivelseshyppighet og konkurranseposisjon:

§ 4. Krav til opplag, utgivelseshyppighet og konkurranseposisjon

Tilskudd etter denne forskriften gis bare til

1. nr. 1- og aleneaviser som utkommer regelmessig med minst en utgave i uken, har et nettoopplag på mellom 1000 og 6000 og selger minst halvparten av opplaget i eget fylke,
2. bydelsaviser som utkommer regelmessig med minst en utgave i uken og har et nettoopplag på mellom 1000 og 80 000,
3. nr. 2-aviser som
  - a) enten utkommer regelmessig med minst tre utgaver i uken med et nettoopplag på mellom 2000 og 80 000,
  - b) utkommer regelmessig med minst to utgaver i uken med et nettoopplag på mellom 2000 og 80 000 og selger minst halvparten av opplaget i eget fylke eller
  - c) utkommer regelmessig med minst en utgave i uken med et opplag på mellom 1000 og 80 000 og selger minst halvparten av opplaget i eget fylke.

Hovedbegrunnelsen for pressestøtte er at den skal gå til økonomisk vanskeligstilte aviser og aviser med små opplag, og de største avisene nasjonalt og på hvert enkelt utgiversted får altså statstilskudd av denne typen. Likevel viser paragrafen med all tydelighet at Idar Flo har rett i sin formulering i *Norsk Presses Historie*: «Byråkratiet sine avisdefinisjoner er blitt stadig meir detaljerte for å kunne møte alle søknadar om pressestøtte og momsfratak som måtte kome frå ulike publikasjonar.»¹⁷ Dette har ført til svært detaljerte former for objektive kriterier. I denne sammenhengen er det først og fremst punkt 1 som er interessant. Lokale ukentlige publikasjoner med under 6000 i opplag regnes som avis for å få pressestøtte, mens nasjonale ukeaviser per definisjon er utelukket.

Norsk kulturråd har valgt å splitte budsjettavsetningen «periodiske publikasjoner» i to, med ukeaviser på den ene siden og månedsaviser/tidsskrift på den andre. Bakgrunnen for dette kan hente næring i den amerikanske historikeren Daniel Boorstins analyse av medieutviklingen.

---

¹⁷ Dahl (2010), bind 4, s. 10

Han er opptatt av at aviser opprinnelig ble produsert «to report on important occurrences in the world – extra issues came when something extraordinary happened, whereas the next issues might be cancelled in a lull»¹⁸. Det var altså om det skjedde noe vesentlig der ute i verden som bestemte om en avis kom ut. Mot midten av 1900-tallet skjer imidlertid et skifte, mener Boorstin, og det oppstår en medieindustri der avisene, og etter hvert også radio og fjernsyn, blir produkter i større grad. Avisene kommer ut i en fast frekvens, og blir del av en daglig eller ukentlig rutine. Dette innebærer at avisene må fylles med innhold hver dag, noe som på flere måter blir en primær oppgave. Den britiske mediehistorikeren Paddy Scannell er også opptatt av mediene som gjennom 1900-tallet oppretter en daglig, vedvarende kontakt mellom individ og fellesskap. Etter hans oppfatning er selve denne rutinemessige forbindelsen avgjørende for å forstå medienes egenart og samfunnsrolle.

Rutinen som Boorstin og Scannell beskriver, gir holdepunkt for å hevde at det er forskjell mellom ukeaviser på den ene siden og tidsskrift/månedsaviser på den andre. Mens ukeavisen forholder seg til en fast utgivelsesdag (ofte fredag) og har en rytme knyttet til dette, er ikke publikasjonene med lavere frekvens bundet opp av dette. De sistnevnte har en annerledes produksjonstakt, og fokuserer mer på unike møter som ikke nødvendigvis står i klar sammenheng med den løpende, offentlige samtalen. Et konkret eksempel som viser dette kan være bruken av debattsider. Mens ukeavisene vil kunne ha løpende meningsutveksling som henger sammen fra uke til uke, vil ikke de andre publikasjonene på samme måte kunne ivareta dette. En debatt med utspring i en tidsskriftartikkel, vil ofte måtte foregå andre steder, enten på tidsskriftets nettsted eller, noe som er vanligere, i andre medier.

Andre variabel: Innhold

Utgivelsesfrekvens kan til en viss grad skille ut hva som menes med en periodisk publikasjon, og særlig i avgrensningen mot bøker. Men man må over på en innholdsvariabel for å kunne presisere ytterligere hvilke periodiske publikasjoner det er snakk om i sammenheng med Kulturrådet. Det finnes grovt regnet rundt 13 000 periodiske publikasjoner i Norge i dag, og det samsvarer slettes ikke med søknadstallet til Norsk kulturråd. Samlet tall for de ulike støtteordningene, inkludert de andre støtteordningene som ble skissert opp i kapittel 1, er under 100.

---

¹⁸ Kjus (2009), s. 13

I boka *Media i samfunnet* skriver Tore Schwebs og Helge Østbye at forskjellene mellom en avis og en periodisk publikasjon er at «periodisk presse er mindre preget av nyheter, og at kvart blad kjem med stoff frå færre saksområde».¹⁹ Hovedskillet går altså på om man bedriver nyhetsjournalistikk eller ei, og på hvor mange saksområder man dekker. Gir dette mening? Hvis man ser på ukeblader som *Allers* og *Hjemmet*, tegneserier som *Donald Duck* og *Fantomet* og magasiner som *Elle* og *Bonytt*, gir det helt klart det. Men ser man på ukeavisene og enkelte av tidsskriftene som får støtte fra Kulturrådet, som for eksempel *Korsets Seier*, *Ny Tid* og *Samtiden*, er det ikke like tydelige skiller. Dette fanger også opp i seg problemstillingen i forrige avsnitt: Er det noen grunn til å skille mellom ulike typer aviser utelukkende basert på utgivelsesfrekvens?

Det synes klart at dagsavisene kan følge de daglige hendelsesforløpene i offentligheten på en annen måte enn hva ukeavisene og tidsskriftene kan, og dette gjenspeiles også i stoffet. Foregår det en viktig debatt i Stortinget på en mandag, vil dagsavisene ha fyldig dekning allerede dagen etter. Ukeavisene vil måtte vente noen dager, siden de stort sett kommer ut på fredagen. Dette gir ofte utslag i valg av andre journalistiske sjangre for å dekke saken, og en mulighet til å gå mer i dybden før stoffet publiseres. I de fleste ukeavisene utgjøres innholdet som regel av kommentarer, dybdeintervjuer, leserinnlegg, kronikker, essays og anmeldelser. Til en viss grad finner man reportasjer, men sjelden rene nyhetssaker. Månedssavisene og tidsskriftene kan ha samme type stoff, men er i enda mindre grad preget av det daglige nyhetsbildet. Det er kanskje oftere slik at tidsskriftartikler kan være selvstendige bidrag til offentligheten, og eventuelt være et startpunkt for videre behandling i andre medier med høyere utgivelses- og oppdateringsfrekvens.

Et stykke på vei synes Schwebs og Østbyes skille mellom dagsaviser og periodisk presse å stemme. Men det er viktig å påpeke to ting: For det første må den digitale utviklingen igjen løftes fram. Siden nettavisene kom på midten av 1990-tallet, har det i økende grad dukket opp argumenter for dagsavisenes overlevelse som adapterer det som ovenfor ble nevnt som de periodiske publikasjonenes fortrinn: Muligheten til å gå i dybden, bruken av mer langsomme journalistiske genre, etc. Nettavisene og sosiale medier som *Twitter* og *Facebook* har gitt oss en «nanooffentlighet», en kontinuerlig offentlig samtale, som gjør at hele definisjonen av hva som er en nyhet utfordres. Blir noe nytt når vi alltid er til stede?

---

¹⁹ Schwebs og Østbye (1999), s. 82

Den digitale omveltningen gir utfordringer knyttet til hele begrepet om periodisitet. En nettpublikasjon vil som oftest oppdateres med nytt stoff oftere enn en papirpublikasjon, men kan likevel ende opp med færre antall ord og artikler i løpet av et år. I gjennomgangen av ulike støtteordninger i forrige kapittel var jeg flere ganger innom det digitale. Norsk kulturråd åpnet i 2011 for å gi støtte til nettpublikasjoner under produksjonsstøtteordningen til tidsskrift. Kravene til eventuelle tilskuddsmottakere er så langt det lar seg gjøre parallell med papirtidsskrift. For eksempel må nettidsskriftene produsere minst 100 normalsider med stoff årlig for å kvalifisere til tilskudd. Kun to søknader fra rene nettidsskrift som kom inn, hvorav ett, filmtidsskriftet Montages.no, fikk støtte. Dette kan ha med å gjøre at potensielle søkere ikke visste at ordningen nå var åpnet for rene nettidsskrift. Men som jeg var inne på i innledningen, kan dette også sin noe om at ren nettpubliserings foreløpig ikke er særlig prioritert. En tredje grunn kan være at det er uklart hva som legges i selve begrepet nettidsskrift. En digital publikasjon sier i utgangspunktet ingenting om hvordan innholdet ser ut eller formidles. Dette kan for eksempel relateres til etableringen av iPad-utgaver, som ofte er en mellomting mellom en papirpublikasjon og en nettpublikasjon.

Også utviklingen av bloggen som publiseringssjanger er en variant av dette. En blogg er en type nettsted eller del av nettsted der personlige tekster av varierende lengde trykkes. Bloggen som sjanger er imidlertid like vid som boka som medium: All type innhold kan finnes i bloggene. I enkelte velutviklede blogger ligger særlig en interessant kobling til tidsskriftartikler, ikke minst de personlige, essayistiske tekstene. Fritt Ord lyste våren 2010 ut midler rettet mot personlig redigerte blogger som ikke hadde noen institusjonell tilknytning. Det var mulighet for å søke om midler til nyetablering av blogger og utvikling av allerede eksisterende blogger. Institusjonen mottok 219 søknader om prosjektmidler, og innvilget 16 av dem. Bloggenes temaer befinner seg innenfor feltene politikk, samfunn, miljø, helse og kultur, og flere av dem inneholder tekster som lett kunne gått inn i et hvilken som helst trykt periodisk publikasjon.²⁰

Dersom de gode artiklene, den interessante debatten og den viktige formidlingen skjer via nettsider og blogger, bør det åpnes for å støtte også disse initiativene i større grad enn det har vært gjort til nå. Men det bør utredes nærmere om det skal tas til orde for én plattformuavhengig støtteordning som fanger opp i seg alle typer periodiske publikasjoner.

---

²⁰ Informasjon ligger ute på Fritt Ords nettsider: <http://www.fritt-ord.no>

Inntil videre bør Kulturrådet holde på en relativt smal definisjon av hva som er en digital variant av en periodisk publikasjon, og heller vurdere å etablere egne tilskuddsordninger for forskjellige typer nettpublisering. Dette samsvarer med medieprofessor Sigurd Allerns kritikk av Mediestøtteutvalgets påstander om at Medietilsynets pressestøtte til papiraviser «er direkte hemmende for utvikling av attraktive digitale produkter».²¹ At en type støtte har vært velutviklet eller fungerer godt for en type publisering, betyr ikke nødvendigvis at den har skygget over for andre typer. Dette må også Kulturrådet ha i mente.

Den andre påpekningen knyttet til Schwebs og Østbyes distinksjon er at det finnes også aviser med daglig utgivelsesfrekvens som har en tydelig profil og et mer definert univers enn det de vanlige nyhetsavisene har, nemlig de som kalles «riksdekkende meningsbærende aviser». Disse avisene har en spesiell plass i Medietilsynets pressestøtte, og får interessant nok forholdsvis mest pressestøtte av alle. Begrepet «riksdekkende meningsbærende aviser» dukket første gang opp i NOU 1992:14 *Mål og midler i pressepolitikken*, og i Storingsmelding nr. 22 *Media i tida* (1992-93) gis det følgende definisjon: «Aviser som kjem ut dagleg, som dekkjer heile landet, og som forfektar visse livssyn, politiske idear eller næringsinteresser.» Begrunnelsen for å gi dem støtte formuleres slik: «Desse avisene møter særskilte problem ved at distribusjonskostnadene er særleg tyngjande, og fordi spreinga av abonnentene gjer avisene mindre attraktive som annonseorgan.»

Særegent for denne gruppen med riksdekkende meningsbærende dagsaviser er at det er konkrete publikasjoner som er definert inn i gruppen. I NOU1992:14 er følgende aviser inkludert: *Nasjonen*, *Vårt Land*, *Dagens Næringsliv*, *Klassekampen*, *Morgenbladet*, *Arbeiderbladet* (senere *Dagsavisen*), *Dagen* (senere *DagenMagazinet*) og *Gula Tidend*. Siden 1992 har det skjedd endringer, men bare i form av aviser som har gått ut av gruppen: *Dagens Næringsliv*, som falt ut at det ble innført en regel om at aviser under pressestøtten ikke kunne ta ut utbytte, *Morgenbladet*, som reduserte sin frekvens til ukentlige utgaver, og *Gula Tidend*, som gikk inn i 1996. Dette viser en interessant forskjell mellom pressestøtten som forvaltes av Medietilsynet og Kulturrådets tilskuddsordning for ukeaviser. Mens en avis på forhånd må defineres inn i gruppen for i det hele tatt å motta støtte hos Medietilsynet, er ukeavisordningen hos Kulturrådet åpen for alle potensielle søkere. Det har vært behandlet søknader fra andre publikasjoner enn de som opprinnelig var definert inn i gruppen «Ymse publikasjoner», men

---

²¹ Klassekampen, 17. januar 2011

foreløpig er det ingen av dem som har fått positive vedtak. Hadde man byttet ut daglig med ukentlig i definisjonen, ville sannsynligvis de fleste av avisene som får søker til *Tilskuddsordningen for ukeaviser* blitt sett på som tilhørende denne gruppen. Dette bør veie tungt i vurderingen av hvorvidt en støtteordning for ukeaviser fortsatt bør forvaltes av Kulturrådet, eller om Medietilsynet bør overta ansvaret.

Likheten mellom aviser og enkelte tidsskrift har økt de siste årene, og de tidsskriftene som minner mest om meningsbærende aviser, er såkalte allmenne kulturtidsskrift som for eksempel *Samtiden*, *Syn og Segn* og *Marg*. Bente Riise, leder i Norsk Tidsskriftforening, har hevdet at «mange tidsskrift i dag er meir redigerte og språkleg gjennomarbeidde enn før».²² Hun mener at dette kan ha å gjøre med at mange av dagens redaktører har bakgrunn fra presse og journalistikk, og konkluderer med at «i dag er mange tidsskrift hybridar mellom magasin og bok, avis og tradisjonelle tidsskrift».

I Kulturrådets sammenheng skiller kulturtidsskriftet seg ut fra ukeavisene og månedsavisene gjennom å ha et innholdsbegrep i seg allerede i sjangerdefinisjonen. I utgangspunktet må man anta at et kulturtidsskrift på et eller annet vis vil forholde seg til kultur, men begrepet er vanskelig å definere helt nøyaktig og kan fort svulme ut til uante størrelser. Statens kulturråd i Sverige definerer kulturtidsskrift som publikasjoner med ukentlig eller lavere utgivelsesfrekvens som har «betydelse for den kulturella, sociala och ekonomiska debatten eller med väsentlig analys och presentation inom de skilda konstarnas områden.» Her inkluderes altså publikasjoner med hovedsakelig økonomiske og sosiale aspekter. I praksis har også Norsk kulturråd operert med et vidt kulturbegrep, selv om de aller fleste tidsskriftene hovedsakelig vil inneholde stoff for kunstområdene. Dette vide kulturbegrepet kan også ses under ukeavisordningen. For selv om det står at det legges vekt på aviser med kultur- og kommentarstoff, har praktiseringen av retningslinjene vist at også andre typer aviser får støtte. I 2011 gjelder dette for eksempel de kristne ukeavisene *Korsets Seier* og *Norge I DAG*. Disse to avisene har riktignok kommentarstoff, men kan i liten grad hevdes å være kulturaviser. Skulle man lagt et strengt kulturbegrep til grunn, ville bare periodiske publikasjoner som tydelig konsentrerte seg om Kulturrådets fagfelt fått støtte.

---

²² Riise (2009)

Et vesentlig poeng ved de periodiske publikasjonene som får støtte fra Kulturrådet, er at de på en annen måte enn for eksempel vitenskapelige tidsskrift og bransjetidsskrift henvender seg til en allmennhet. Vitenskapelige tidsskrift, som kan søke støtte fra Forskningsrådet, skal ha som mål å publisere originalartikler på høyt vitenskapelig nivå og være registrert som vitenskapelig publiseringskanal. Det er med andre ord helt andre krav til det faglige nivået i disse tidsskriftene. Det finnes imidlertid tidsskrift som kan tenkes å få støtte både hos Kulturrådet og Forskningsrådet. Nytt Norsk Tidsskrift er ett av de femten tidsskriftene som inngår på innkjøpsordningen for kulturtidsskrift, og samtidig plassert på nivå 1 i Universitets- og høyskolerådets publiseringsliste.

I forbindelse med Mediestøtteutvalgets arbeid var også Den Norske Fagpresses Forening invitert til å komme med innspill, og i deres presentasjon la foreningen vekt på at de offentlige støtteordningene burde vektlegge innhold og vesentlighet mer i framtiden enn det har blitt gjort til nå. Fagpressen, i betydningen blader, magasiner og tidsskrift som vektlegger å formidle og skape innsikt i spesifikke fag, har i dag ingen offentlige støtteordninger som ivaretar deres behov. Dersom Kulturrådet fortsetter å praktisere en relativt bred tilnærming til hva som er et kulturtidsskrift, vil man stadig oppleve utfordringer knyttet til hva som befinner seg utenfor eller innenfor kulturbegrepet.

Merkelappen kulturtidsskrift sier i dag kanskje mer om tilnærmingen til og måten et stoff blir formidlet på enn selve stoffet i seg selv, noe som innebærer en vesentlig forskjell mellom tidsskriftet på den ene siden og ukeavisen på den andre. Dette kan ses i sammenheng med en usikkerhet knyttet til om tidsskrift på samme måte som aviser skal regnes inn under den nye loven om «Redaksjonell fridom i media» og om pressens selvjustisdokumenter, som Vær Varsom Plakaten og Redaktørplakaten, også skal gjelde for disse periodiske publikasjonene. Dette går nettopp på måten stoffet formidles på. Kan for eksempel tilsvarsretten slik den er formulert i Vær Varsom Plakaten brukes mot en essayistisk tekst, som er en så viktig sjanger i kulturtidsskriftene? I Store Norske Leksikon er essayet definert som en «kortere avhandling på prosa hvor det subjektive preg og den stilistiske utforming er mer vesentlig enn den saklige, vitenskapelige behandling av emnet». Det ville med andre være et brudd på sjangeren i seg selv om personer eller institusjoner som er nevnt i et essay i for eksempel Samtiden skulle påberope seg retten til å svare på påstander og ideer som blir fremsatt i en slik type tekst.

Spennet mellom det subjektive essayet på den siden og den «objektive» nyhetsreportasjen på den andre kan dermed stå som en illustrasjon på at det til tider er en betydelig forskjell mellom tidsskriftet og ukeavisen. Kulturrådet må være klar over dette skillet i sitt videre forvaltningsarbeid. Dersom man vektlegger mediefaglige utviklingstrekk mer enn kunstfaglige i utviklingen av støtteordningene til periodiske publikasjoner på et generelt nivå, kan det være en fare for at Kulturrådet ubevisst nedprioriterer en viktig sjanger, også innenfor kunstnerisk virksomhet.

4. Konkluderende bemerkninger: Kulturpolitisk eller mediepolitisk støtte?

Alle tanker og ideer som blir skrevet og formidlet gjennom de periodiske publikasjonene, er i utgangspunktet vernet av ytringsfriheten i sine muligheter til å uttrykke tanker og ideer uten frykt for hva myndighetene måtte mene om det som blir formidlet.

Ytringsfrihetskommisjonen begrunnet ytringsfriheten i tre mål: sannhetssøken, individets frie meningsdannelse og demokratiets utvikling. Alle disse tre målene oppnås først dersom samfunnet og offentligheten har en tvangsfri kommunikasjon. Viktigst i denne sammenhengen er siste setning i Grunnloven § 100, som forplikter staten til å ta et aktivt ansvar for at ytringsfriheten blir holdt i live: «Det paaligger Statens Myndigheder at lægge Forholdene til Rette for en aaben og oplyst offentlig Samtale.» Det er gjennom dette såkalte infrastrukturkravet i ytringsfrihetsparagrafen at staten har etablert både direkte og indirekte støtteordninger til aviser, periodiske publikasjoner og bøker.

Spesielt debatten rundt etableringen av tilskuddsordningen for ukeaviser viser en tydelig forskjell i behandling om støtten til publikasjoner er primært kulturpolitisk eller primært mediepolitisk begrunnet. Hvis man legger vekt på de tre overordnende målene om kvalitet, mangfold og nyskaping sett fra et rent kulturpolitisk ståsted, har Kulturrådets støtte til periodiske publikasjoner helt fra begynnelsen vært knyttet til et klart kvalitetsbegrep, og det har aldri vært stilt spørsmål ved om hvorvidt det er riktig å foreta slike vurderinger. Først når støtteordningen svulmet ut til også å omfatte ukeaviser, ble denne debatten reist. Mangfoldet har fra Kulturrådets side blitt ivaretatt gjennom en forholdsvis lav terskel for å få tidsskriftstøtte sammenlignet med andre ordninger under Kulturrådets paraply, og også gjennom å ha åpne støtteordninger der nye publikasjoner kan søke på linje med alle andre.

Pressestøtten som Medietilsynet forvalter inntreffer derimot automatisk dersom de objektive kriteriene for å få støtte er oppfylt. Fra et mediepolitisk ståsted kan det derfor sies at kvalitet og mangfold skal oppstå som et resultat av å ha fått støtte mer enn som et krav for å få støtte. Målet om nyskaping har derimot vært vanskelige for pressestøtten å håndtere. De faglige vurderingene ligger i utarbeidelsen av retningslinjene og på et overordnet nivå i forkant, og går ikke inn på en vurdering av hver enkelt publikasjon. Derfor har definisjonen av hva som er støtteverdige publikasjoner blitt svært detaljert, som vist ovenfor.

Kanskje ligger det en nyansedifferanse mellom den kulturpolitiske og den mediepolitiske innfallsvinkelen allerede i hvordan man vektlegger ordene i infrastrukturkravet i § 100 om ytringsfrihet. Det kan argumenteres for at hovedvekten i pressestøtten, slik den er utformet, ligger i at statens ansvar er «at lægge Forholdene til Rette» for en offentlig samtale. Hvis man sørger for at avisfloraen får blomstre, vil også ytringsfriheten ha gode vekstvilkår. På samme måte kan Kulturrådets støtte til periodiske publikasjoner sies å vektlegge sikringen av «en aaben og oplyst offentlig Samtale». Gjennom å bruke kvalitetskriterier for å vurdere om publikasjonene er støtteverdige, vil Kulturrådet bidra til at offentligheten blir så åpen og opplyst som mulig. Som vist ovenfor, er det ulike historiske innganger til hvordan statsstøtten for de ulike publikasjonene ble innført som kan forklare noe av grunnen til den ulike vektingen. Mens pressestøtten er ment å sørge for at det i det hele tatt finnes en mangfoldig offentlighet, er tidsskriftstøtten oppstått som del av et system som skulle sikre produksjon av norsk kvalitetslitteratur, med krav til hvordan de aktuelle publikasjonene skulle være. De organene som forvalter midler på vegne av fellesskapet, må være klar over disse forskjellene i begrunnelse for støtte og sikre at hele infrastrukturkravet i § 100 tas hensyn til. Det finnes gode argumenter for begge innfallsvinkler.

Utfordringen blir iøynefallende også fordi forskjellen i de konkrete støttebeløpene fra staten er stor, både internt i Kulturrådets to ulike undergrupperinger av periodiske publikasjoner og mellom Kulturrådets tilskudd og størrelsene på tilskudd til aviser under pressestøtten. Mens et tidsskrift som Samtiden får kr 200 000 i støtte fordelt på fire nummer, får Morgenbladet en støtte på kr 4,426 mill fordelt på 50 nummer i året. Dette betyr at Samtiden får kr 50 000 i støtte per utgave, mens Morgenbladet får kr 88 520, altså nesten dobbelt så mye.

Sammenligner man Samtiden med Norge I DAG, vil derimot bildet bli helt annerledes. Norge I DAG får 500 000 kr i støtte for å utgi 50 nummer, altså kr 10 000 per utgave. Går man ut av Kulturrådets system, og sammenligner Morgenbladet med de to riksdekkende meningsbærende dagsavisene Klassekampen og Nationen, blir det klart at det er en skjevhet i fordelingen av tilskudd mellom Kulturrådet og Medietilsynet. Mens Klassekampen med et opplag på 13 265 og 300 utgaver i året får en støtte på kr 5,29 per solgte eksemplar, får Nationen en støtte på kr 5,70 per eksemplar, med 300 utgaver og et opplag på 14 514.²³ Morgenbladet får en støtte på kr 3,19 per solgte eksemplar, med en frekvens på 50 utgaver i

---

²³ Sammenligningsgrunnlaget er her tall fra 2009.

året og et opplag på 22 808. Det er imidlertid ikke slik at denne skjevheten nødvendigvis rammer alle ukeavisene negativt. Dag og Tid og Ny Tid får for eksempel begge rundt kr 11,70 å i støtte per solgte eksemplar.

Kulturrådets krav om kvalitet i redigeringen av publikasjoner er et viktig innspill i den løpende debatten om hvordan kriterier for pressestøtten skal utformes i framtiden. Men rådets egne retningslinjer bør også endres i retning av en større vekt på mangfoldet og en mindre grad av skjønnsmessig vurdering, i hvert fall når det gjelder størrelsen på støttebeløp. Dette bør gjelde både for ukeaviser og for tidsskrift/månedssaviser. En løsning som både ivaretar en kulturpolitisk og en mediepolitisk tilnærming kan være å opprette en prosess over tre trinn. I første trinn vurderes publikasjonen opp mot retningslinjene for å se om den i det hele tatt kvalifiserer for støtte, ut fra rent objektive kriterier. I andre trinn etableres en utregningsmodell basert på variabler som for eksempel opplagstall, abonnementsmasse og utgivelsesfrekvens, som vil sikre at alle utgivelser som kvalifiserer for støtte, får en primærstøtte. I tredje trinn gis en mulighet til å gi tilskudd utover primærstøtten, noe som innebærer at faglig kvalitet fremdeles kan premieres ekstra. En slik løsning vil gjøre at den skjønnsmessige vurderingen ikke i samme grad som tidligere bestemmer hele tilskuddsbeløpet, og blant annet sikre at månedssavisene blir mer rettferdig behandlet. Det bør utredes nærmere hvordan slike utregningsmodeller kan se ut, og hvilke implikasjoner det får for retningslinjene slik de er utformet i dag. Sannsynligvis vil det også kreve en økning i budsjettavsetningen fra departementets side.

Støtteordninger til kulturtidsskrift og månedssaviser kan fremdeles hovedsakelig legitimeres gjennom kulturpolitiske begrunnelser, men Kulturrådet bør be departementet om å overføre tilskuddsordningen for ukeaviser til Medietilsynet, siden denne bør vektlegge mediepolitiske begrunnelser i større grad enn det har vært gjort til nå. I Mediestøtteutvalgets rapport fra desember 2010 het det at det er for tidlig å endre på denne tilskuddsordningen for ukeaviser så kort tid etter at Kulturrådet etablerte den, og utvalget anbefalte en evaluering når man har mer kunnskap om dagens organisering. Avslutningsvis skrev utvalget at «på sikt kan (...) vurderes om støtte til enkelte periodiske publikasjoner kan samordnes med dagens nummer to-aviser og administreres av Medietilsynet». Med denne gjennomgangen som her foreligger har rådet en større grad av tyngde i argumentene for å be Medietilsynet ta over forvaltningen.

Det bør på et overordnet nivå legges til rette for en tettere dialog mellom de ulike forvaltningsorganene og bransjeorganisasjonene som har interesser i Kulturrådets forvaltningsoppgaver knyttet til periodiske publikasjoner, for eksempel i form av et seminar eller en konferanse. Et viktig tema på en slik konferanse bør være hvilket kvalitetsbegrep som kan legges til grunn i vurdering av medier, og hvilken rolle staten skal spille i så måte. Et annet betydningsfullt tema er i hvilken grad periodiske publikasjoner skal forholde seg til presseetikken. Dette kan også kobles til debatten som har vært reist av blant annet Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening om det er et behov for en slags Vær Varsom Plakat for sakprosabøker. Et tredje tema for en konferanse kan være å se på likheter og forskjeller mellom tidsskrift, fagpresse og andre typer periodiske publikasjoner, blant annet i lys av diskusjonen om begrepet kulturtidsskrift sier mer om en tilnæringsmåte enn om hvilket stoff man vil finne i publikasjonen. Gjennom grundige diskusjoner og velfunderte meningsutvekslinger vil Kulturrådet kunne foreta beslutninger som gjør at forvaltningsoppdraget for periodiske publikasjoner blir utført på best mulig måte.

Kilder

- Bastiansen, Henrik G. og Hans Fredrik Dahl (2008): *Norsk mediehistorie*. Oslo: Universitetsforlaget
- Dahl, Hans Fredrik og Tore Helseth (2006): *To knurrende løver: kulturpolitikens historie 1814-2014*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Dahl, Hans Fredrik (2010): *Norsk presses historie : 1-4 (1660-2010)*. Oslo: Universitetsforlaget
- Furuset, Sissel, Jahn Holljen Thon og Eirik Vassenden (red.) (2010): *Kritiske portretter: litterære tidsskrifter etter 1880*. Trondheim: Tapir
- Kjus, Yngvar (2009): *Event media : television production crossing media boundaries*. Oslo: Unipub
- Medietilsynet (2010): *Evaluering av støtteordninger for minoritetsspråklige medier*. Fredrikstad: Medietilsynet
- Norsk kulturråd (1985): *Kultur og kulturpolitikk. Norsk kulturråd – fortid og framtid*. Oslo: Cappelen
- Norsk kulturråd: Årsmeldinger 1965-2010
- NOU 1982: 44: *Pressestøtten - mål og midler*
- NOU 1992:14: *Mål og midler i pressepolitikken*
- NOU 2010: 14: *Lett å komme til orde, vanskelig å bli hørt*
- Riise, Bente (2009): «Tidsskrift på bibliotek. Uopna skattkister?» i Kaasa, Monica (red): *ABM-skrift #58: Innkjøpsordningene – en sterk kulturpolitikk*, s. 86-93. Oslo: ABM-utvikling
- Schwebs, Tore og Helge Østbye (1999): *Media i samfunnet*. Oslo: Samlaget
- Storingsmelding nr. 22 *Media i tida* (1992-93)